Greve (Henricus) Repetitio § si quis L. lex Cornelia ff. de Injuriis et famosis libellis.

Impressum per Jacobum Thanner Herbipolensem civem Liptzensem 1498.

Hain Repert. bibliograph.

N. 8,051.

Johannis Somerfelt sum

Utilis repeticio § Si quis librum L Lex cornelia ff de Iniu

r famo libel et l vnice C de famo libel Continens plene materiam iniuriarum et famosorum libellorum.

Hinricus Greue Gottingenſis Artiūmagiſter Jurium
baccalarius Venerabilibꝰ viris Magno Magdeburgeñ.
Paulo ſwoffhem̄ Brādano ſchoneythe. Ac Henrico grue
hayñ optimarū artiū et philoſophie magiſtris celebribus
fautoribus ſuis et amicis integris ſalutem.

Nuper vbi quid ocij nactus. in maiori huiꝰ gymnaſij.
p̄claro collegio vt ſit pacta refectōne deambularē. Occur-
riſtis viri ſtudioſiſſimi et bonarū artiuꝫ cultores acerrimi
vno ore incitaſtis. petiuiſtis ⁊ induxiſtis. vt his vacancijs
meo more pro voluptuoſo ſtudio quid ex iuriuꝫ libris colli
gerem qđ cōi eſſet in practica. et ſcire in foro iocundū et ꝑu
tile foret volui hec aīo in dies volens condeſcendere aīcorū
precibus. Cogitabā noſtro euo nihil melius Nihil deniqꝫ
gratius eſſe quā noſſe naturā ⁊ natiuitatē actōis iniuriarū
Ex quibus verbis. factis ſeu ſcriptis oriatur Qualiter vbi
nata eſt oboleatur Reuolui Jurīū volumiā. Calamuꝫ ad
ſcribendū accomodani Scripſi ⁊ i vnū collegi ſatis labori
oſe in hac quā dixi materia ꝓſicua. que nunc dei auxilio ex
acta ſunt. et ꝑ cartalariū fideliter impreſſa. Accipite igitur
hoc breue opus de Jniu et famo libel inſcriptum. Legite
atqꝫ relegite. Lectio nāqꝫ repetita placet eſtqꝫ formoſa. Et
ſi qñ aliquos iniuriātes ſeu cōuiciātes nōnullis p̄cipue bo
nis ꝑceperitis. reprehēdite increpate ſeu ab hijs vt deſiſtāt
pie (vt ſcitis) mouete. Et ſi vobis nōnunq̄ꝫ (qđ abſit) iniu
ria cōtumeliaue illata fuerit Juris via ꝓpellite. Cogitātes
deſidem infamiā tollerare. Crudelē infamiaꝫ negligere. Et
ꝓfecto niſi quis eā iure propulſauerit. iniuriānteꝫ vt trito
vtar ſermone) mox et in nō ꝓſpecto tp̄e ad nouā inuitatū
habebit. Valete et me vti amici: fauore ꝑſequamini.

Epetiturus § Si quis librum in l Lex cornelia ff d Iniu et famo libel Quinqz p ordiz sunt videda Primũ continuabitur rubrũ ad p̄cedentia. Secũdo ptes rubri declarabũtur cũ multis vtilibus dictis et quottidianis questionib⁹. Tercio ponetur casus in termis legeq̄z tex cũz notabiliũ positõne Quarto expediẽtur glo Quito ex p̄missis et dictis oĩbus inferentur cõclusiones cũ corelarijs propositõnibus.

q Vantũ ad primũ dicendũ cũ glo rubri huius ti. que sic cõtinuat. Si in rebus meis deliquisti dixit. s incendio ruina et naufragio. Nunc si in me ipso qd fieri põt per iniuriã seu famosum libellũ Et cũ ista cõtinuatõne trãsiunt hic cõiter doct. Et dicit glo Insti e ti super rubro Qz actio ĩiuriarum est ex delicto priuato. et sic nõ cõpetit nisi iniuriã passo fa l fi supra de priua delic. Nã publica crimina sunt illa que lex enũerat pro publicis inter crimia publica l iij s de priua dlic. et clari⁹ in l i ifra d pub iudi vbi in tex enũeratur ea s lex Julia maiestatis Julia de adulterijs. Cornelia de siccarijs et veneficis. Pompeia de paracidis. Julia peculatus. Cornelia de testamẽtis. Julia de vi publica. Julia de vi priuata Julia ambitus Julia repetũdarũ. Julia de ãnona. Et q̄ crimẽ iniuriarũ est priuatũ delictũ intelligendũ est. nisi sit atrox ĩiuria. qr tũc etiaz ex officio iudicis puniri põt l Si quis ĩiuriã atrocẽ ifra e ti Sic etiã iniuria que fit per famosum libellũ est publicũ crimen Et actio eius cõpetit vnicuiqz de populo l vna C de famo libel.

q Vo ad secundũ Quero primo Quot modis capiatur ĩiuria Et dic q̄ multis modis. de quo in l i supra e ti. et Insti in prin e ti dicit. n. iniuria

vno modo omne illud quod iure ñ fit. et ista est eius generalis acceptio. Aliquando etiã dicitur culpa vt est in l Aqlia vbi damnũ culpa datũ appellatõe iniurie significatur. Interdũ iniqtatem iniuriã dicimus. Et sic si iudex contra ius pronũctiat ferendo aliquam sententiam dicitur intulisse iniuriã. Ex eo sic dictã-quia Iure et iusticia caret l. Si ꝑ iprudentiam supra de euictio Nõ tñ ꝓsumitur ꝙ Iudex iniuriaꝫ faciat vbi ꝓnunctiat. Aliquãdo etiã dicitur iĩuria cõtumelia alicui facta vel dicta. Et cõtumelia a cõtemnendo dicitur dic l i § i supra e ti. Et sic capitur in nostro ti. C et Iusti Et in l Apud labeonem § Cõuiciũ et § Abduxisse infra e ti.

¶ Quero ij. An indifferẽter om̃s possint iniuriã facere Et dicitur ꝙ nõ ꝑ hij possunt facere. q̃ et pati possunt vt in l. Illud sup̃ e ti que canonisata est xv q i c Illud Vbi dicitur Illud relatũ pereque est eos qui iniuriã pati possunt et facere posse Sane sunt quidam qui facere nõ possunt. vt puta furiosus et impubes qui doli capax ñ est. Nã hij pati iniuriã possunt. ñ facere. Cũ iniuria ex affectu facientis cõsistat. cõsequẽs erit dicere. Hos siue pulsent siue couicium dicant iniuriã fecisse ñ videri. Itaqꝫ pati quis iniuriam eciã si nesciat põt. facere nemo nisi sciat se iniuriã facere. eciã si nesciat cui faciat. Quare si quis per iocũ alium percuciat aut dũ certat iniuriarũ ñ tenetur. Et si quis liberũ hoĩnem cederet. dũ putat seruũ suum esse. in ea causa est ne iniuriarũ teneatur. Et vt dictum est de ioco intellige dum nõ sit noxius. fa c i extra de ꝓsup Nã ludus noxius est in culpa l nam ludus supra ad le aqui. fa ad hoc no supra in ꝓhe § Illud vero Ibi Quis eniꝫ ludos appellat eos ex quibus crimina oriuntur Et ibi Bar colligit Qꝫ scolares nõ debent ludere Nec ipsis ludis se inmiscere.)

¶ Quero tercio Quot modis fit iniuria Et dicendum ꝙ tribus modis. de duobus loquitur tex in l i § Iniuriã et §

seque͂ s e ti. de tercio loquitur tex in nostro §. Si q̇s libꝛuz et in l i. C de famo libel Realis fit iniuria. quociens manꝰ inferuntur Et talis dicitur realis Et maioꝛ regulariter est q̄m verbalis. Nam iniuria que pugno fit maioꝛ est q̄m q̄ verbis fit c Si ewangelica lv dis. Verbis. quociens n̄ ifer̄utur manꝰ. sed co͂uicium fit Et dicit̄ conuiciu͂ vt in l. Ite͂ apud habeone͂ infra e ti. A concitato͂ne vel a conue͂tu͂ hoc e͂ a collecto͂ne vocu͂ cu͂ eni in vnu͂ plures voces co͂feru͂tur specialiter conuiciu͂ dicitur q̄si conuociu͂ ex ira ꝛ impetu qđ fit ne dum pꝛesenti. ß etiam absenti. Nam si quis ad domuz vel tabernam tua͂ veniret. conuiciu͂ facit te absente si vociferatus sit. vel alios ad vociferandu͂ induxit. contra certa͂ personam. Nam incerte persone si conuiciuz fiat nulla est execucio. dic l. Jtem apud § fecisse. Tercio fit iniuria lris cum quis libꝛu͂ vel carmen. historiam vel cantilenaz. ad infamiam alicuius pertine͂tem scripsit. co͂posuit. edidit. de q̄ dicetur infra circa secunda͂ partem rubꝛi que est de famosis libellis.

¶ Scias circa pꝛedicta. Qꝫ omnis iniuria aut fertur in coꝛpus Aut in dignitatem Aut pertinet ad infamia͂ ¶ Coꝛpori ifertur cu͂ quis pulsatur. verberatur. vel cum quis vi domu͂ alterius ingreditur. Jn hiis tribꝰ casibus agitur in iuriarum ex l coꝛ Est autez pulsare sine doloꝛe cedere. Verberare autem cu͂ doloꝛe Dicitur etiam verberare abusiue q̄ puguis cedit. dic l. Jtem apud § verberasse Et in pꝛoposito nostro domus accipie͂da est no͂ solu͂ si pꝛopꝛia sit. ß etia͂ si co͂ducta vel gratis co͂cessa. hec probat̄ in l i § Omem̄ s e ti Et dic l Jtez Apud i ij et iij respo͂ Et dicit Hostien in ti de Jniuriis in sum § quis possit iniuria͂ facere forte his casibus agitur iure pꝛetorio. iniuriarum Cum filiofa pulsato ꝛ iniuriam passo datur patri pꝛetoꝛia actio iniuriaru͂ Filio vero dat̄ ex l coꝛnelia. l lex coꝛnelia § Jllud s e

¶ Ad dignitatē vero minuendā fit iniuria. cū comes matrone abducitur. Et dicitur comes qui comitatur ꝛ sequit̄ siue liber sit siue seruꝰ Mlier masculus vel etiaȝ pedagogꝰ Non tamē tenetur qui cepit abducere. ß qui abduxit vt comes n̄ esset cū ea Et nihil interest Vtrū vere hoc fecerit. vel ꝑsuadendo vt eam reliqueret. dic l Iteȝ apud § Comite et § Abduxisse.

¶ Ad infamiā autē alicuiꝰ fit iniuria cū alicꝰ pudicicia attemptatur nisi femia āncillari vel meretricia veste īduta sit. Et hoc fit per appellatōneȝ vel assectatōneȝ. Appellare autē in ꝓposito dr blanda oratōne pudiciciā alicꝰ attēptare cū scȝ agitur. vt ex pudica īpudica fiat. Sed qui verbis turpibus vtitur nō tēptat pudiciciā. tenetur tamē iniuriaruȝ. Assectari vero est cū quis tacitus frequēter aliq̄m sequitur cōtra bonos mores. Assidua eniȝ frequētia. quasi nōnullā infamiā prebet. l i § omem̄ quidē ff̄ e Et l Itē apd̄ § Tenet̄ et § Si quis et § Itē aduersus et § Qui turpibus infra e.

¶ Est preterea n̄ ignorandū q̄ tā iīuria v̄balis q̄m realis est duplex Aliqua est atrox Aliqua leuis seu mior vt in l p̄tor edixit § posse hodie vsq̄ ad fi l ifra e Et § Atrox iīuria Insti e ti. Dicitur autē iniuria leuis seu mior pluribꝰ respectibus ꝑm sali in l Non eo minus C d̄ accusa Et per Bar in l leuia ifra de accusa Et per aug de are i dic § Atrox Et sciendū est q̄ delictum dicitur leue qn̄ ad eius essentiā dolus nō exigitur vt in dāno iīuria dato. l. liber homo ff̄ ad l aqui Ideȝ si circa rem modicā sit dolus cōmissus. vt in l libertus ff̄ de fur Et sic si in re magna fit dolus. delictū dicit̄ atrox Vn̄ atrox appellat̄ primo ex genere pene. Est et triplex delictū atrox. qꝛ quoddā ē atrox ex gn̄re pene ꝛ sic graue Aliud atrocius et sic grauius Aliud atrocissimū cuiꝰ pena mors naturalis est. Atrocius est cuius pena inferior est morte naturali Et si delictū sit priuatum vt in re magni p̄iudiciȷ̄ dolo illatū. vt i l respiciendū § furta domestica ifra

de penis. Sic etiā atrox iniuria estiatur ex qualitate psone et facti Vult n. Bar in l Nō solum §. Si mandato infra e Oz Iniuria q̄ infertur in psonam que dr granis est atrox. qr quelibet iiuria psonalis est grauior alia reali. vt infra de penis l In seruorū in fi vbi tex dicit Et solus fustiū ictus. grauior est q̄m peccūiaria dānatio. Et excepto q iiuria nō est atrox pōt opponi ad īpediendū pcessum. et sic ante litē contestatā. l pretor edixit § i īfra e. Et p leui iniuria fili⁹ i potestate patrē nō potest solēniter accusare l lis nulla s̄ de Judi. Judicis tū officiū pōt iplorare p iniuria graui l Si q̄s i hoc gen⁹ C de epis z cleri. Emācipat⁹ vero fili⁹ p leui delicto nō pōt prēz accusare. qr lex abhorret. l hiij tū īfra de accusa. de graui et atroci sic. Ciuiliter tamen agere poterit. vt emēdatio fiat n̄ autem accusare criminaliter dic l hiij tū Atrox vero iniuria dr ex facto loco et psona vt in §. Atrox Justi e ti. fit etiam ex tpe vt in dic l ptor edixit § Atrocē infra e ti. Ex facto vt si aliquis ab aliquo vulneratus sit vel fustibus cesus Et sic vulnerādo vel cedēdo etiā vilē seu ignobilem dicitur inferri atrox iniuria. Ex loco veluti si quis in theatro ptorio foro In lectorio. publice iniuriā passus ē hec eniz ex loco atrox dicitur. Et iniuria in illis locis illata est maior q̄m in aliis qr est atrox Et interdū pena duplicatur ex l vel ex forma statutorum. Ex persona veluti si magistratus rector vniuersitatis proconsul potestas seu alius prelatus ecclesiasticus vel secularis iniuriā paciatur Vel si senatori ab humili persona iniuria facta sit Aut parēti patronoq3 fiat a liberis vel libertis Aliter eni senatoris parentis patroniq3 Aliter extranei et humilis persone iniuria extimabitur Que autez psona dicatur hūilis notat̄ in l humilem C de inces nup

¶ Ex his Infertur q maior iniuria est qn̄ officialis percutitur q̄m qn̄ priuatus Et maior iniuria reputatnr quādo nobilis vel studens in studio priuilegiato constitutus p

cutitur vel alias patitur q̄m plebei⁹. ſa autē habita et que ibi notantur C ne ſi pro pa Similiter grauiſſima iniuria ē quando pater vel mater a filio vel patronus a liberto per cutitur qr deſcendētes poſſunt corripi corrigi emendari ꝛ ꝑ cuti leuiter tn̄ ab aſcendētibus. et n̄ econtra li. C. de emēda ꝓpinquo et ſa l Et ſi quemcunqꝫ § Si magiſter ſ ad l aq̄ et l i in ſi ſ de cura ſurio Dicitur etiam locus vulneris atro cem iniuriā inferre. veluti ſi quis in oculo vel facie leſus fue rit ſeu percuſſus dic § Atrox. Tempe ſit atrox iniuria ſi in ludis et in cōſpectu pretoris alicui iniuria inferatur. Et ſic iniuria atrocior eſt que ſit in conſpectu prelati Judicis vel pretoris. q̄m que ſit ſolitudine. i. quando quis ſolus eſt. l pretor edixit § Atrocem infra e Ex his omnib⁹ intelligi po terit qualiter ſtabitur c ꝑuenit extra d̄ ſen ex cōi. vbi dicitur Qꝫ epiſcopus poteſt abſoluere ꝓ leui iniuria illata in per- ſonam clerici. Que autez eſt leuis que maior patet ex dictis Hoc tamē eſt ſciendū ꝙ atrox iniuria dicitur parare inimi- ciciam grauiſſimā vt inquit Bar in l iij § ſi ſ de adimē le ga. Et in hoc equiparat atrocē iniuriam. et litem ciuilē om nium bonorū. ꝙ quelibet predictorū parit inimiciciam gra uiſſimam all nota in § Atrox. Juſti e ti Et l propter litem ſ de ex cuſa tuto.

q Vero quarto Cui detur hec actio iniuriaruꝫ Et dicendum ꝙ paſſo iniuriam ſiue ꝑ ſe ſiue per ali- um. per ſe vt datur ſacerdoti hec actio maxime. dum indutus eſſet habitum ſacerdotalem l Atrocem C e ti Et dicit ibi ſali ꝙ percuciens clericuꝫ exiſtentem in habitu laycali non dicitur eſſe excōmunicatus. Si autem gerit ha bitum tunc iniuria que infertur eidē dicitur grauis ꝛ atrox ratione perſone dic l Atrocem. Sacerdos tamen hoc caſu agens. capitalē penā remittere debet l Si quis in hoc gen⁹ C de Epiſ et cleri. Patitur autem quis iniuriaꝫ ꝑ aliū ſicut

pater per filium quem habet in potestate. Justi eo. § patiť vsq3 adeo vt si filium meum etiā eo cōsenciente vendideris vel ludibrio habueris Vel in popinam vel ad lupanar seu aleam duxeris iniuriarum mihi teneris meo nomine nō tn̄ nomine filij qui consensit. quia volenti non fit iniuria hec vera si sciebas eum esse filiumfa. licet ignorares cui⁹ Nā si credebas ipsum esse patremfa. nulla mihi patri dabitur actio supra eo l i § vsq3 Adeo et l Eum qui nocentez § Cū aliquis infra eodem Satis enim est q cuicunq3 patrifa voluisti facere iniuriam. Aliud est cum quis mihi facit iniuriā putans me esse petrum cum tamē ego sim hinricus preualet enim quod principale est dic l Eum qui § Si iniuria. Vbi vero filiofa n̄ consencienti sed inuito fit iniuria. datur ei actio iniuriaruz etiam suo nomie l filiusfa supra de actio et obliga. Exercicium autem actionis patri competit adō vt non tantuz ipse pater. verum etiam procurator patris generalis vel specialis preferatur filio in exercendo actōnez Nisi forte pater vel procurator moretur agere. vel absens sit. vel presens. ſ n̄ ydoneus. et actōnez dimittit tūc eni licet filio agere etiam invito patre. Nam si pater honesta esset persona possit actionem remittere etiaz invito filio. Sz vbi pater absens est causa cognita. datur filio actio. vel etiam denegatur. ¶ De iniuria illata nepoti agit filius. auo absente. ad cuius officium pertinet etiam viuente auo filiū in omnib⁹ tueri. quod si filius egerit denegabitur actio patri. nomine filij et econtra hec plene probantur in l Sed si vnius § Ait precor vsq3 ad fi l. Hodie vero de Jure. C. nō videtur q pater quantūcunq3 honestus sit possit remittere actionem iniuriaruz filio cōpetentem. ipso invito: ar. l i. C de bo mat. et i l fi § Si vero C de bonis que libe ſm azo ¶ Patimur etiam iniuriam per vxores nostras. ob id si quis vxorem tuam et filium verberauerit. duplex tibi actō competit l ij C e ti.

Nō tñ vxores paciūtur iniuriā per suos maritos l qđ si vi
ro supra e vbi iurisconsultus inquit. Quod si viro iniuria
facta sit. vxor ñ agit q: defendi vxores a viris nō viris ab
vxoribus equuz est. Idem habetur in § patitur autez quis
Insti eo Sed et socer nomine nurus. vxoris. filij. q̄z i po
testatę habet agere potest. Et sic fiet ꝙ ex vno facto iniuri
arum actio tribus cōpetit. Nec vna per aliam extiguitur
Et pono ꝙ iniuria facta est vxori mee. filiefa. Nam et mi
hi et patri et vxori actio iniuriaruz cōpetit vt in § patitur
Insti eo et in l i § si supra eodē Etiam datur sponso de pre
senti actio iniuriarū pro iniuria illata sue sponse. l. Item
apud § Sponsum quoqꝫ infra e Sic etiam ecclesie cōpetit
actō iniuriaruz noīe sui clerici de q̄ per hostien in sum in ti.
de sen excōi § Et qualiter hec absolutō ver Sed cui appli-
cabitur. Item si fuerit iniuria cadaueri defuncti illata cuiꝰ
sumus heredes agere possumus. Spectat enim ad estima
tionem nostram si qua ei fiat iniuria Idem est ⁊ si fama ei
us cuius heredes sumꝰ ꝑ aliquez lacescatur l i § Et si forte
supra e: patimur etiam iniuriā per seruos nostros quos
in potestate habemus §. Seruis autem Insti e ti veluti si
quis seruum atrociter verberauerit et in hunc casum quia
domino cōtumeliā facere voluit actio proponitur et cōpe-
tit domino At si quis seruo cōuicium fecerit vel pugno euz
percusserit nulla in eum actio dn̄o competit dic § Seruis
autē Et loquimur hic de seruis a seruādo dictis ñ seruien-
do de quo per glo. Insti de Iure perso § Seruitus in ver-
bo seruare Et quia materia seruorū apud nos in vsu non
est. ideo relinquatur Ex his premissis oritur dubiuz An si
monacho qui equiꝑatur seruo vt notat Inno in c cuz oli
ꝗ de priui Clerico Ciui fendatorio seu vasallo. inferatur in
iuria. Abbati Episcopo ciuitati vel domino fendi detur ac
tio iniuriarū suo nomine Et videtur primo ꝙ sic q: domi
ni paciūtur iniuriā per tales vt notaī glo in c Apostolice.

de re iudi li vi pro quo facit dictum Bar in l i § per hanc supra de rei vendi vbi datur istis personis rei vendicatio sicut patri pro filio de iure quiritum. Sed patri datur actio iniuriarum pro iniuria illata filio ita etiã in aliis videt a paritate ratõnis Sz isto ñ obstante Bar in l i § si supra e determinat cõtrariuz volens Qz iste persone non possunt agere inuriarũ nisi inferrerẽt iiuria eis in cõtumeliã dñi ar l Item apud § i. et si infra eo et ar § Seruus autez Insti eo Et predicta procedũt ciuiliter agendo. Criminaliter aũt bene potest agere dominus. quia sua interest.

q Vero quinto Contra quos detur actõ iniuriarũ Et dic contra eũ qui fecit iniuriã Et in eũ qui curauit vt fieret Et in in illũ qui mãdauit fieri Et in illum qui aliũ cõduxit vt iniuriã faceret Similiter in persuadentẽ l Non solum § i et § Si mandato et § proculus supra e ti et in § Nõ solũ Insti eo Est tñ circa hoc aduertendũ q hec actõ datur interdũ noxaliter quodã modo miraliter Est eni in arbitrio dñi An velit ipsum seruũ qui iiuriam fecit verberandũ exhibere. vt ita satisfaciat ei q̃ iiuriam passus est. vel pnoxa dare eũ. vel litis estimatõez sustinere l Sed si vnius § Cuz seruus infra eo. Illud etiã notandum est Qz Interdum q̃s excusatur ab iniuria si eam fecit venerande reipub causa vt si magistratus scutũ alicui9 perforauit tñt. quia in bello se male habuit l quod reipublice infra eo. qr cũ ñ ea mẽte hoc magistratus facit vt iniuriam faciat. sed ad vindictã rei publice respiciat actõne iniuriarum ñ tenetur dic l al. Sic etiam sacerdos a canone Si q̃s suadente xvii q iiii excusatur. ratione turbatõnis diui officii vt in c veniens de sen ex cõi et ibi notat Sic ratõne dignitatis presumitur pro aliquo. q non anio iniuriãdi quid agat. vt si mister reipublice iubet aliquez duci quia decreto pretoris nõ obtempat Nam Iuris executio ñ habet in-

iniuriam Sunt et alij casus in quibus quis excusatur l In-
iuriarū in prin. et in § i ij iij et sequē infra eo. Et que Iure
potestatis a magistratu fiunt. ad iniuriā alicuius n̄ ptinēt
Inde est q magister nō incidit in canonē si quis suadente
si correctionis causa discipulum vel scolarem in minoribus
ordinibus constitutum castigat. vel percussit c cū volunta
te §. Si qui vero. de sen excōi. Nec astrologus vel sorti-
legus tenetur iniuriarū si furē dixerit eum qni non erat. ꝑ
alias eum tenent constitutōnes dic l. Item apud § Si q̄s
astrologus infra eo. qui capitaliter puniri debet l. Nemo
C de Maleꝑ et mathe Nec datur actio iniuriaruz liberto
aduersus patronū l Non solum § quamquā i eo. Curare
tn̄ debet Iudex ex officio. iniuriam cōpescere l Cum nec pa
tronos C eo. Tenetur etiam appellator si Iudici a quo ap
pellauit conuicium dixerit Grau eniz infamia talis nota-
tur p iudicis condemnatōem in actōne iniuriarū. l Iudici
infra eo Agitur etiam iniuriarum contra eum qui in mari
prohibet me piscari vel in loco publico agere vel sedere. vel
re mea ꝓpria vti n̄ sinit l Iniuriarū §. Si quis me ꝓhibet
infra e. Tenetur etiā iniuriarū qui per iniuriā ad tribunal
alic⁹ Iudicis me etiaz interpellauerit. vexandi causa dic l.
Iniuriarū § Si quis per iniuriā. Itē Si q̄s petit aliquem
de libertate in seruitutem quē scit liberum esse vel qui ꝓ cla
manti de seruitute in libertatem sciēter resistit iniuriarū te-
netur l non solū § fi et l Si quis de libertate īfra e. Agitur
etiam iniuriarū contra illum qui liberū infamandi grā ser
uum nomiauit. l. qui liberos et l sequē C e ti. Et quicunqz
causa minuende opinionis alicuius. aliquid fecerit vel dix
erit inuriarū tenetur l. Si non es nūciator C e ti. Et agit̄
contra eū iniuriarū qui medicamento vel alio modo men
tē alic⁹ alienauerit l. Itē apud in prin īfra e. Itez cōtra eū
qui licet non percussit manus tn̄ tāq̄z percussurus leuauit
et sic alius territus fuit vtili iniuriarū actōne tenetur. dic l.

Item apud § i Item contra eū agitur iniuriarū qui rem meā p iniuriā occupauerit Vel qui aliquē ñ obligatū et sic nō dbitorē appellauerit dbitorē dic l Itē apd § Si qs bōa ⁊ § si qs pign⁹ et § Si qs nō debitorē infra e. Et scias circa predicta Qꝫ qñqꝫ aliq̄ iiurie a liberis irrogate leues vel nulle reputātur que tamē a seruis facte graues intelligunt Crescit eniꝫ contumelia ex persona paciētis l Sed si vnius § quedam infra e.

q Vero sexto Aliquis mādauit maleficium nec secutū est An teneatur mandās. Bar in l Nō solū § Si mādato infra eo distiguit Aut est delictum atrox et tūc ex solo mādato qs tenet vt extraordinarie puniatur l i infra de extraordi crimini ñ vt puniatur ex ipo delicto quod mandauit fieri qꝛ tale cōmissum non est Aut est delictū leue et tunc nō tenetur dic l Itē apd § Si curauerit et ibi p dij infra e ti. Sed quid Juris quando delictum vel maleficiū secutū est mandatū An tunc teneatur mandans Et respondet Bar in lo al Certū esse hoc casu eū teneri mādantē et mandatariū dic l Nō soluꝫ § Si mādato infra e. Nisi ille qui mandatū suscepit excusaretur Ista autē excusatio cōtingit quandoqꝫ ratione psone eius cui mandatur qꝛ mandatarius nō putabit esse delictū. Quandoqꝫ ratōe psone mādatis cui debuit obedire Circa primuꝫ dicit Bar aut id qd mandatū est potuit esse simpliciter licitū et mandatarius excusatur verbi grā Mandaui tibi vt laborares in tali fundo vel in tali domo q̄m tu putabis esse meā certe excuseris vt notatur in l In rem § Tignū s de rei vēdi Qñqꝫ id qd mādatur nō est licitū nisi certe psone vtputa Maritus potest occidere adulterū vilē inuentū cum vxore certe cū hoc sit ex priuilegio cōcesso certe psone nō pōt hoc mandare alteri. Sed circa scdm̄ quando mandatarius p̄tendit habere excusatōnez. quia habebat necesse parere hoc intelligi debet in leuib⁹ secus in grauibus vt in l liber homo s.

ad le aqui et quod ibi nota. Que autē dicūtur delicta leuia. et que grauia tangit g in dic l liber homo et l fere in omnibus infra de reg Ju Et latissime per Bar in dic § Si mandato. Que autem sit differētia inter mandātem Conducētem et persuadentem dic ꝑm Bar in al loco. Qz mandator dicitur qui mādat delictū cōmitti ꝓpter seipsum ad satisfaciendum sue voluntati nulla data peccunia. Conductor autē dicitur qui facit delictum seu maleficium data peccunia Persuasor est qui ꝑsuadet alicui propter ipsuz cui fit persuasio Et ideo curandū non est quibus vbis quis vtatur siue dicat Mando siue rogo siue loquatur quibusdam aliis verbis si hoc fit grā eius cui fit persuasio seu mandatum ꝑm Bar in dic § Si mandato.

¶ Quero vii An ille qui mandat aliquid fieri secuto facto dicat vere facere vel interꝑtatiue. Bar examiat istam q̄stionem in l Sed si vnius § Seruꝰ infra e Et distinguēdo dicit Qz quidā sunt actus qui nō possunt expediri per instrumentum seꝑatum ab ipso corꝑe vt adulterium tunc qui facit per alium ipse vere non facit et hoc vult g. in l i § quociens supra de vi et vi arma. Idem dicit in flō testimonio Sunt et alii actus seu facta que possunt explicari per īstrumentuz seꝑatum a corpore vt est percussio et homicidium q̄ ꝑpetrari possunt sagitta bombardis baculis gladio vel lapide emisso Et circa hoc iterū distiguit qr qñz illud īstrumentum agit de necessitate.s.ciuili Nec pōt ñ agere ⁊ tunc qui facit mediante tali instrumēto vere facit ita loquit̄ tex. in l Item mela s̄ ad le aqui. Quandoqz illud instrumentū quo mediāte ꝑpetratur actus agit in virtute libertatis sue vt si mando homini habenti intellectum et rationē percucias vel occidas talem tūc ille mādatarius vere occidit. ß ego dicor prebere causam qui mando quia mandatum meum non est necessaria causa illius actus ita loquitur l Itez si obstetrix et multe alie ll supra ad le aqui. An autem mā-

dantis et mandatarij facientis sit vnum et idez delictū nu
mero Dij quē refert Bar in dic § Seru⁹ tenet q̄ sic Cij po
nit in l Non eo minus C de accusa Bar autez dicit in al lo
co Oz q̄ cum queritur An mandantis et facientis sit idem
delictum numero. Hec locutio duplicem habet cōsideratio
nē seu intellectū vnū vtrum ex eodem delicto teneatur man
dans et faciens et dicitur q̄ sic. Secundo modo potest itel
ligi v sit eadem obligatio mandātis et facientis et dicitur
q̄ non Nam tot suut obligatōnes quot sunt persōne deli-
quentes l Si plures infra e. Tercio modo sic vtrum eadem
actione vel accusatōne puniantur Et tunc distiguit Bar.
Aut loquimur in casibus in quibus ille qui mādat fieri ve
re facit et tunc sine dubio eadem l punitur Aut loquimur i
casibus in quibus ille qui fieri mandat non vere facit tunc
forte secus ꝓm eum de quo per Bar in al § Seru⁹ vbi plu
ra ponit de hac materia hec sufficiūt ad presens.

¶ Quero viij. Quid Juris quando alicui impropero vel
obijcio qd verum est vt qz dico quē esse homicidaz luscum
leprosum An tenear iniuriarū Bal ꝛ Aug de Are examināt
hanc questionē Justi in prin e ti. Similiter Aug de pu in l
Si n̄ conuicij C e ti Et Jo an in c si extra e ti Et melius in
addi spe e ti in prin Et in effectu sic distiguunt Aut quis di
cit alicui conuiciū in accusatione vel in denūctiatōne et pro
bat et non tenetur maxime quando expediat reip illd con-
uicium publicari Vnde si in libello dico te latronem vel ad
ulterū et probo non teneor qz crimina manere nō debēt im
punita Idem si hec dico vt te repellaz a testimonio qz hoc
facio auctoritate iuris et non aīo iniuriandi vt in c testimo
nium extra de testi et c licet de accusa per circumstācias eni
et indicia aīus iniuriandi iudicatur. fa qd notat in l i C ad
le cor de sicca Et nōnunqz p̄sumptōs cōtrarijs p̄sumptōi
b⁹ tollūtur de hoc c cū iter i glo d elec et in c lrās in glo an
peul de p̄suꝑ Si vero extra iudiciū im ꝑpero alicui cōuiciū

et flō indubie teneor iniuriarū vt in nostro ti et alijs in C ꝛ
Justi per totum et in c cum te extra de re iudi Aut dico ve-
rum et tunc est distiguendū Aut eniꝫ expedit reipublice hec
scire ꝛ nō teneor iiuriarū Exm̄ Expedit n scire in rep latro
nem adulterum vel leprosum Latronē et adulterū vt pūi
antur. leꝓsuꝫm ne sani cuꝫ eo cōuersentur et a cōione homi-
num sepentur Nā lepra cōtagiosus est morbꝰ c i de cōiugi
leꝓ Si autem non expedit scire reipub et cōuiciū non opa-
tur nisi infamiam et quis dicit conuicium solū ꝓpter infa-
mandū tunc inproperando etiā verū tenetur iniuriarū vt
si dico tu es mācus luscus Mendicus Codrus Claudi-
cās Spurius cū hec vicia si vicia sint nō semꝑ veniunt eo
rum culpa Et qr de istis nō possunt accusari in iudicio er-
go dicētes sic verum maxime animo diffamādi iniuriaruꝫ
tenentur. qr inhūanum et iniuriosum est nostros defectus
detegi l ij. C qn̄ et quibus q̄rta ps. debeē li x Et hoc placet
pe et Cy in l Si nō cōuicij in viij ques C e ti. Circa predicta
hoc etiā notanduꝫ est Qꝫ improperatio criminis facta illi
qui in veritate criminosus est non videtur iniuriosa quan-
do fit ad finem vt ille se corrigat. de peccatis. Ad hoc vide
glo summe v q i Et est pro hoc ar in c Si gens lvi dis.
¶ Quero viiij. In quantum detur actio iniuriarum. Et
ita An in in libello vel quando propono vocetenus actio-
nem iniuriarum coram Judice debeo extimare iniuriā nec
ne. i. nunq̄d oporteat me dicere Domine Judex N mihi in
tulit iniuriam talem q̄m extimo ad tantū. centum vel mil-
le Vel an sufficiat dicere peto N comdemnari ad cōpeten
tem extimatōnem arbitrio vestro. Cy examiat istam ques-
tionem in l. Si n̄ conuicij C e ti in questione viiij. Vbi post
multa v̄ba dicit quosdā dicere esse distinguendū qr aut agi
tur iniuriarū actōne pretoria Aut actōne ciuili Si agitur p̄
toria tunc debet iniuria extimari Si agitur ciuili vt ex lege
cornelia tūc nō debet extiari al ad hoc l cōstitutōnibꝰ in fi.

infra e Sz Jaco de ra et pe dicũt q sive ꝑtoria sive civili ac tõne agat dz certa extiacio peti ꝑ eũ qui agit Nec obstat al l cõstitutõnibus qꝛ licz Judex extiet ñ sequit̃ ꝑpterea q ps actrix nõ extimet. ps extiat ⁊ forte nimiũ extiat Vñ Judex postea extiat et taxat. Et sic vtcꝫ hz extiare. ps vo extiat ⁊ iurat qꝛ ergo pars nimiũ possit extiare Judex postea taxã do extiat et diffinit per sententiã. Circa iã dicta est dubium An debeat fieri extiatio ẜm dãni vel lucri extimatõnez. Et sic An debeã dicere in libello vel in ꝑponẽdo actõnem iiuriarum tantũ vellez poti⁹ de meis bonis aisisse q non essez passus talẽ iniuriã vel sic Tantũ vellem me nõ esse lucratũ antequã talẽ fuissem passus iniuriã Et volũt quidã legiste dicere q nõ hẽat actoꝛ necesse hec dicere. Sz debet narrare q passus est talem iniuriaz quam ad tantũ extimat quare petit iniuriatũ sibi in tãto cõdẽnari legittia taxatõne iudicis ꝑcedẽti. fa al l cõstitutõnibus Et iste libellus sic formatus est melioꝛ secundũ Jaco de raven et pe. Cy tñ dicit i dic l Si ñ convicĳ in xv ques. Si actoꝛ vult se intromittere de his verbis supꝛa expꝛessis debz se poti⁹ referre ad damnuz q̃m ad lucrũ. qꝛ nõ est par eademcꝫ ratio dãna sentire et lucra nõ cape. l vl. C de codicil Et certũ est q gravius quis sentit si de suo amitteret q̃m si nõ lucraretur ꝺ alieno Etiã qꝛ hec petit actoꝛ tanq̃m iteresse. cuius extiatõ penes damnũ nõ penes lucrũ fieri debz l vna. C de senten que ꝑ eo qꝺ iterest Et dicit Hostien in sum h⁹ ti § pe Qz pot est Judex dicere ad agentẽ iiuriarũ Jura ad tantũ ꝑ q̃nto nolles ipsam tibi fieri seu factaz ñ fuisse qꝛ sꝑ est relatio ad hoc tẽp⁹ quo facta est Nã si postea grãdis dignitatis factus fuerit nõ augetur iiurie extimatõ l iniuriarũ ĳ infra e. Augetur tñ extimatõ cõsiderato tpe quo iniuria facta est ꝑpter multa Consideratur eni extimatõ ex persona Ex tempe Et reipa Ex persona cũ magistratui parenti vel patrono iniuria infertur ab humili homie liberis vel libertis Vel archidiaco-

no a clericis c cuz bone extra de Et a et quali Et possit ad
di Rector studiȷ̈ a suis subditis studentibus si patitur iniu
riam dummodo in officio rectorat⁹ est. Tempe vt si in lu-
dis vel in conspectu pretoris fiat vel in solitudine Atrocior
n et maior iniuria est que in conspectu pretoris fi t q̄m in so
litudine Re vt si vulnus est illatū vel os fractuz Etiā quā
titas vulneres cōsideratur Et locus vulneris vtruz in ocu
lo facie vel alio loco vulneratus sit. Et ꝫm hec dicta extia
tio iniurie in iudicio est fienda Et potest extimatō iniurie fi
eri ne dū si quis passus est eam in corpe Verūetiaz in vesti
mentis scissis. conuicio dicto in foro vel theatro. l p̄tor edix
it § si infra e. Etiam extimatio augetur quando expn̄se et
damna simul cum iniuria extiantur vt in c olim extra e ti.
Et ille qui agit iniuriarū clare et aperte debet formare libel
lum. vel factuz suum ꝓponere cum discrimine eniz aliene ex
timationis. vagari non debet. Tenetur etiaz exprimere no-
men iniurie. Nec dicat iniuriaz in genere. ꝫ ponat certam i
specie Et si plures sint omnes cōiungat in vno et eodem li
bello Nec eniz ꝑmitteretur ei maxime si ꝑs hoc postulaue-
rit. de singulis agere sepatim l pretor edixit in pn̄ et § quod
autem pretor et § Si mihi plures ⁊ ibi Bar infra e Et ista
cumulatō in vno libello pluriū iniuriarū est causa litiū ab-
bremandarum sicut alias dici solet in l. Non est nouuz su-
pra de actio ep̄. Sz diceret Juuenis dictū est supra Qꝛ vo-
lens agere iniuriarū debet respectum habere potius ad dā
num q̄m ad lucrum. ymmo contrariū videtur verius . s. ꝙ
potius fieri debeat extiatio quo ad lucrum q̄m ad damnū
Et pono passus est iniuriaz pauper homo sicut plerumqꝫ
fit Qꝛ pauꝑ vbiqꝫ iacet Et in pauꝑtate quis vilescit quo
mō ipse ꝓponet i libello vel alias voceten⁹ factū Ego mal
lem de meis bonis tm̄ amisisse cū nihil habeat Pauper eni
priuilegiū habꝫ qđ ab eo nihil auferri pōt ergo etiā nō pōt
amisisse ar c freqens § Jllū autē de restitu spoli li vi Et re-

spōdet Cy in al loco q x. Qꝛ paup̄ sic dicet Mallē tantum amisisse de meo si tm̄ haberē vel hūissem vt sic ñ ad statuz in quo est ꝫ statuz hn̄tis se referat l quo iure s̄ de re mili qꝛ potest esse ꝙ cum est iniuriaz passus erat pauper Nūc autem diues factus est fa l Iniuriarum infra eodem.

¶ Quero x. Et pono. Aliqs mihi intulit iniuriā qui oino paup̄ est et nō soluendo An possim petere in libello vel mea corā Judice ꝓpositōne vt castiget in corpe Cȳ in al l Si ñ cōuicij q xvij. dicit Qꝛ Jure actōis iniuriarū ñ pōt cōcludi pena corporalis qꝛ in obligatōne iniurie nihil est nisi extia cio l iiuriarū ij infra e Sꝫ pōt peti p officiū iudicis hoc mō ex quo notoriū est ꝙ iniuriās nō est soluēdo Vn̄ nō petam eū directe pūiri corpaliter ꝫ sic ꝓponā corā iudice Dico cōtra talem N ꝙ mihi iniuriā itulit ꝛc. q̄m nollē ꝓ centū sustinuisse Sꝫ qꝛ notoriū est qd̄ ipse est nō soluēdo Jdo iploro officiū vrm̄ vt ipsūz corpaliter puniatis Et pro hoc inducit qd̄ de re pempta dicit̄ l Si seruū §. fi s̄ de verbo obli. Sali putat in l Atrocem. C e ti. Qꝛ officiū istud iudicis potiꝰ in executōne q̄m cōdemnatōe versetur. forte ideo qꝛ qui nō habet in ere luat in corpe l fi C de sepul viola Et concordat dictū cassiodori dicētis. Reddat debitū penis q̄ nō pōt cōpēsare pecunijs qd̄ tāgit. Ci in l quicūqꝫ C de ser fugi et Bar in l i § fi infra de pe An autē actō iniuriarū stati nata sit qn̄ facta seu illata iiuria est. An ita demū si dicat iiuriatꝰ ad animū reuoco hoc vltimū tenet. Bul legū ātiquꝰ doctor vt refert g peul. in § fi Justi e ti. Sꝫ al g tenet ꝙ iiuria statiꝫ est nata qn̄ fctā est. Nec eni ex reuocatōne ad aim vel v̄bis talibꝰs nascitur hec actō iiuriarū. ꝫ ex contūelia l Si vniꝰ § pactꝰ s̄ de pactis.

¶ Quero xi. Actor probauit pono iniuriam coraz Judice ꝫ non probauit omnes circūstancias. Quid erit hoc casu faciendum Et Cȳ in al. loco. q xiiij. dicit ꝙ hoc cōmittetur iuramēto actoris. sicut quando quis agit contra furem et

ꝓbat furtū. tunc de extiatōne rei creditur sacramēto. i. iura
mento actoris. Sicut quādo agit̃ cōtra violentum vt in l.
Si quando C vnde vi. Et l Semꝑ § hoc interdicto supra
qđ vi aut clam ꝓbata aūt iniuria Judex considerabit lo-
cum vbi iniuria illata sit. Tempus similiter et ꝑsonaȝ que
passa est iniuriam. Et secundū facti qualitatem extimabit
An actoris extimatō sit legittima. Et si sic reperiet cōdem
nabit in illam. delato prius iuramento parti iuxta l consti
tutōnibus § si infra e. Et quamuis al l cōstitutōnibus nō
faciat mentioneȝ de iuramēto tn̄ rōnabile est ꝙ Judex tax
et et actor iuret ar l videamus supra de Ju litē iurā.
Quero xij. Aliquis Ebrius fecit iniuriam dicēdo vel ob
yciendo alicui conuicia An veniat puniendus. Aug de pu-
sio mouȝ hanc questionē in l Si n̄ conuicij C e ti. Et respō
dendo dicit. Si fuerit talis ebrietas que posuit quem extra
sensum vt videmꝰ cōiter in multis ebriosis tunc talis ebriꝰ
non tenetur iniuriarum punitur tn̄. Idem dicendum est i
dormiente deliquente Sunt enim ꝓtinus alienati a mente
Nec habēt animū faciendi iniuriam vn̄ non possunt iniu
riarum conueniri Sȝ qr rem faciunt illicitam et culpa eorū
precedit aliter puniuntur. Nec debet talis culpa eis esse im
punita. qr ebrius non debuit tm̄ potare vt seipsum amitte
ret. Nec dormiens sciens suū defectum tempe dormitionis
solus stare. de hoc vltio poit francis. zabarel in cle i in pn̄
de homi. ex m̄ Siliter alij docto ibi scribentes allegan laurē
qui refert de socio suo āglico qui dormiens parisius iuit de
ecclesia beati Benedicti vsqȝ ad flumen secane de nocte Et
ibi puerum iterfecit et reuersus dormiens posuit se ad lectū
Et quia ille sciuit suam consuetudinem ⁊ non precauit iđo
non excusatur ꝑ Jura infra alle debȝ n q̇s sibi preuidere ne
habeat in camera arma vel in loco vbi dormiat alias
est in culpa propter q̄m tenetur sicut putator arborūȝ q̇ n̄
ammonuit transeuntes l Si putator supra ad l aqui.

Erit ergo pena arbitraria ex clausula l hodie infra de peis Primũ de ebrioso pbat̃ p l respiciendũ § delinquũt infra de pe Appellatur enim hoc delictũ ipetuosũ. ca⁹ est in l. Omne delictũ § peul supra de re mili Secundũ probat̃ in l Si seruus seruũ § fornicarius s̃ ad le aqui Et pl⁹ Nota Qꝛ etiam cõuicium vel aliud delictum incõsulto calore commissum punire debet l quicqd calore infra de reg iu et l diuorcium supra de diuor qꝛ illa procedunt quãdo damna data p penitenciaz in pristinuz reuocãtur. secus si irreuocabilia sunt Et hoc tenet pe et aug d pu in dic l Si ñ cõuicij C e ti

¶ Quero xiij. Et pono Infert̃ iniuria libero homini quez non possideo ß alias in seruitio meo est Nunquid mihi cõpetat actio iniuriarum Bal in § pena Justi e ti refert quosdam tenere q nõ qd etiam Idem bal ibi ap pbat. addens hoc esse verũ nisi fieret me presente tunc eniz ppter mei presentiam videtur mihi illata Sicut in simili dicitur de socio vel comite meo p quẽ videar offendi si ipse offenditur vt i l Item apud § Si quis virgines ĩfra e ti preterea presentia multũ opatur vt in l Si pcurator s̃ d pcura et in l falsus s̃ de fur Jaco de Are et Cy dicunt. Qꝛ si infertur ĩiuria vni mihi seruienti vtputa pcuratori vel negotiorum gestori dũmodo sunt in negotio meo et tũc michi videtur iniuria fieri et agere possum l Si pretor supra de offi ei⁹ cui mã est iuris Nam iniuriam illatã militibus existentibus iuxta lat⁹ principis et in eius seruicio princeps reputat sibi fieri l quisquis C ad le Juli maies. Et ideo si fit iniuria officiali ecclesie dum est in exercicio sui officij videtur iniuria ei fieri qui eum misit ßm bal in all loco.

¶ Quero xiiij. An prestans opẽ maleficio puniatur eadez pena qua principalis Dij consuluit q media. per l is qui opẽ s̃ de fur Sz bal in § Interdum Justi de obliga que ex male vel qsi nas dicit eũ tenere contra casuz l Nihil inter ẽ s̃ de sicca et l is cuius s̃ de adulte. Alij distiguunt Aut agit̃

militer contra prestantem opē et tunc punitur media pena l is qui s̄ de fur Aut agitur crimīaliter et tunc eadem pena punit̄ per l si qm̄q̄m C de pisco ꝛ cle Veritas est secundum Bar Qꝫ regulariter prestans opē tenetur eadem pena qua principalis. hec regula fallit vbi lex aliter disponit vt in l i. C de Nili agge n̄ rum vbi Cy̆ hanc questionez ponit et in l i C ꝺ rap vir preterea fallit vbi qualitas diuersificatur in persōnis deliquentibus et opē prestantibus de quibus per bal in § Interduz Justi de obliga que ex malefi vel quasi nas Et istam materiam ad saturitatem examinat Aug de Are in trac maleficio in glo verbi dicto maleficio semꝑ asti tit in versi. Tercio quero qua pena punitur opem prestās. Et multis modis dicitur quis prestare opem ad maleficiū Primo aute maleficium vt prestando instrumenta vel sca las vbi se reponat vt in l Si piguore § Qui ferramenta su pra de fur. et l q̇ domū infra de adulte Et talis punitur ea dem pena sicut principalis. Secundo dicitur quis prestare opem in ipso maleficio assistendo vt abilius cōmittatur et tunc etiam simili pena punitur l i C de rap vir. Tercio dici tur quis p̄stare opem post maleficium cōmissum puta as sociando vel prestando auxilium ad euadendum. Et talis non punitur vt prestans opem maleficio ꝟ qꝛ prestitit opē ad euadendum Et ideo tenetur ex ti C de his qui latrones l i et ij Et de hoc per Bar in l furtuz § Non cōmittit s̄ de fur Et per Bal et Aug in dic l i. C de his qui latro Nō tn̄ furtum et iniuria eodem modo cōmittūtur qꝛ furtum fctō et non verbis cōmittitur l vxorez § Neqꝫ v̇bo s̄ de fur Sꝫ iniuria et verbis et lr̄is cōmitti potest. l lex cornelia § si ifra e ti. Scias circa predicta Qꝫ consilium et opē prestans ma leficio tunc incipit teneri regulariter quādo maleficium est secutū ꝓm glo in § ope. et cōsilio Justi ꝺ obliga q̄ ex male vel qua nas Sꝫ q̇d de illo q̄ p̄buit cōsiliū ad aliqꝺ malefici um ꝑpetrandū. g in § ope et cōsilio in v̇bo Certe tenet Qꝫ

quis de solo consilio non tenetur nisi delinquens alias fac
turus nō fuisset Et idē notat g in l i § persuadere ff de ser
cor. Dij autez in re Nullus pluribus de re in li vi Et Bar
quē al Bal in loco al tenent ꝙ indistincte dans consilium
teneat̄ Qd quidaz intellexerunt esse verum quādo p̄statur
consilium maleficio quod cōmittitur in personam quia il
lud maleficium mayus est q̄m quod fit in rebus cum per
sone ceteris rebus sint preferende l fi C de sacro sanct eccle
Et hac ratōne quia dare consilium est quodammodo pre
bere opem l Qui seruo § plus pomponius ff de fur. Sz in
p̄stante opem non distiguitur nec in prestante consilium
Sz pono persuasi cuidam vt committeret maleficium du
cor penitencia quid habeo facere vt non tenear. Dic ꝙ in
mandante non est dubium ꝙ re integra per solam reuoca
tōnem mandatnm reuocatur et liberatur mandans § Si
adhuc Justi Manda Sz in psuadente dicunt doct Qz de
bet nunc suadere contrarium ꝙ maleficium non cōmittat
ymmo dimittat intemtatū Et taliter ꝙ certus sit ꝙ āmo
do ille non delinquat Alias debet denunctiare ei qui debet
offendi ꝙ sibi p̄uideat a tali. qui vult eum offendere Et si
hoc nō faciat tenebit̄ Jta tenz Jnno in c. Ad audientiā ex
tra d homici que omnia sunt notāda qr sunt quottidiana
¶ Quero xv. Et pono Tu prouocasti me dicto vel facto
ad irā Et ego sic prouocatus te offendi et excessi modum
An poteris tu agere contra me iniuriarum Ab in c i e ti i ef
fectu vult dicere ꝙ sic Et ꝙ quilibet potest agere iniuriarū
et agere pro iniuria sua qr regulariter non licet vlcisci C qn̄
liceat sine iudi per totum ti per locum a speciali. fa p̄m euz
l. Si ex plagis §. Tabernarius ff ad l aqui vbi bonus tex
ꝙ percusso non liceat insequi percussorem fugientē ad hoc
c i e ti putat tū ꝙ mitins puniet̄ iste qui ꝓuocat⁹ offendit
qr difficile est iustū dolorē cōpescere vt i sili vult tex singlā
ris i l Si adulteriū § Jmpatores ifra d adulte Sz glo in c

Significasti n de homici et glo xxiij q i in sum videtur tene re q si quis se defendedo excesserit modu et no ex pposito. non punitur de tali excessu Si tamen ex pposito excesserit modum. tunc pe de auco in cle i de homici dicit Q ille veit puniendus non pro toto scz pro excessu tm Et idem notat Bal in l graccus iij vi colu C de Adulte Adhoc etiaz facit qd ponit Jo an in spe in ti de homici circa rubru. vbi dicit q est questio de illo qui se defendedo occidit aliu debito mo deramie n seruato An teneatur lege cornelia de siccarijs ta qz homicida Et dicit se vidisse tiari questioem q no Et q no debeat puniri tanqz homicida. patet per l lege cornelia supra de sicca et l i C e ti. Et ibi per Bal qui dicit hoc men ti tenenduz faciut predicta ad hoc q si maritus vxorem in adulterio dephensam occidit no danabitur ad penam vlti mi supplicij qr marito iniuriam passo ex adulterio licebat offensam et iniuriam suam vindicare Sz qr excessit modu in defendedo no punietur ex toto s d homicidio pena mor tis. s de excessu ad penam relegacois l i § si supra de sicca Et de hoc per alex de ymmo cosi cxl in ij volu Et faciunt hec ad penas statutoru Et ponam9 Caueat statuto q p qualibet pcussione seu verbali iniuria soluatur certa pena Nuquid puocatus pcuties seu verbalem iniuria inferens incidat in penam statutaria Et dicit q sic qr statuta gene raliter et idistincte loquutur Judex tn ex officio suo debz il lam ex causa moderare sm nota in l quid ergo § pena gra uior supra de hijs q notan infa Est enim veru ceteris pa ribus q graui9 delinquit qui me ad iracundia puocat qm ego l qm C ad l Julia de vi pua et xxiij q v cu ho ¶ Scias etia circa pdicta Q si qs dixerit ad alique vbum iiurio sum vel cotumeliosuz. puta tu metiris p gula saluo honore tuo tenet d hmoi vbo iiurioso sm dij in l Si qs extrane9 su pra de acq heredi p illu all tex Qd tn Bar dicit esse verum nisi faceret gra sui iuris vel honoris coseruandi videlicet qr

ille sibi primū aliquid improperabat qr etiaz tunc de Iure licitum est dicere tu mētiris l que omnia et ibi Bar supra de ꝓcurato. fa l q̄ cū maior § Si libert⁹ supra de bo īs liber Adde ea que ponūtur per dominum antho d̄ butri ⁊ ab in c eam te extra de Eta et qua Et sic ꝓuocatus licite potest vlcisci fa tex in l i § Si cum arietes supra Si quadru pan se di qd in practica vtile est scire Sz quid si quis alteri verba miatoria ꝓtulerit An inducant iustum metū ꝙ possit adire iudicē vt sibi ille caueat Iuxta l denūctiam⁹ C de his q̄ ad eccle cōfugi Et dic ꝙ sic Et Iudex debz inspicere An ille qui minatus est solitus est minas executōni mittere ⁊ tūc cauere debet Secus si non. secunduz Bar in l metus causa supra Ex qui cau maio.

¶ Quero xvi. An vxor atrociter verberata per virum possit agere cōtra eum iniuriarū Et dicitur Atrociter. qr leuis castigatō marito est concessa ⁊ ꝑmissa d̄ hoc vii q i c sicut alterius ⁊ ibi bo glo. et xxxiii. q ii. placuit. Et ꝙ non possit agere iniuriaruz fa l ii. C re āmo l i supra de Insa l si supra de ser corrup Et potest ratō esse ne male simul viuant l si s̄ de fur et l i C de emēda ꝓpin Agat ergo actione infactuz. ad preseruandū illesaz famā marito al l ii C re āmo et l nō debet supra de dolo l Si q̄s vxori infra d̄ fur q̄muis aliqui volebant dicere contrariū ꝑ l Ita vulnerat⁹ in si supra ad le aqui et l Si quis seruo C de fur Sz primum est verius qr vxori cōtra maritū et econtra nō conceditur regulariter famosa actio fa dic l ii C re āmo.

¶ Quero xvii. An prelatus excōicās aliquē iuste teneaꝰ excōicato iiuriarū Et alexādrin⁹ in c Nemiez xlv dis. dicit ꝙ qr excōicatō priuat quē hōre Et excōicās infert dedec⁹ ⁊ iniuriam excōicato Ido vidr ꝙ teneaꝰ iniuriarū. Ad hoc fa c Sacro et q̄ ibi notātur de sentē excōicatōis Requirūt autē tria vt iuste feraꝰ excōicatō ꝑ iudicē siue ꝑlatū Primo vt ꝓcedat cōpetens monicio Secūdo vt causa sit racionabilis

Tercio q sit maifesta. Ex causa ergo soli prelato nota nõ debet iferri excõicatõ vt in c si tm̃. et in c placuit vi q ij. Et iudex potest reuocare sententiaz excõicatõnis iniuste latam nõ obstãte cõtradctõe ptis aduerse vt notat in dic c Sacro

¶ Quero xviij. An percussor teneatur ad opas q̃s omisit pcussus toto tpe vite sue vtputa qr debilitatus in manu ẽ. et effectus est ipotens ad laborandum. Et dicendum q sic l Ex hac supra Si quadru pau fe di. et in l fi. supra de hijs qui eiecerũt vel effu ymmo specu dicit e ti de Iniu § ij. post prin. Qz mortuo pcusso põt agere pater eius siue heres ei9 pro opibus que iste potuisset exercuisse toto tempe vite sue. Et habebit respectus verisiliter quanto tempore potuisset vixisse. Et hoc multum potest accidere in facto. et maxime in parentibus senibus viuentibus ex opib9 filij. Tenentur etiam percussores percussis nõ potentib9 exercere artẽ suaz ad expẽsas q̃s faciũt i medicos p hoc dic l. Ex hac sup all

¶ Quero xix. Et pono iniuria seu conuiciũ infert potestati. Judici seu rectori studij. An ipsemet Judex potestas vel rector possit iniuriantem punire Et ab in c dilectus de penis in effectu examiat istam questionẽ. Legiste vero i l vnica C. Ne quis in sua cau. iudicet vel ius sibi dicat. Et Cij ad vtranqz partem arguit pulcerrimis rationibus. Ab i al loco breuiter sic distiguit. Aut iniuria est notoria. et ipsemet potest iniuriantem punire qr in notorijs nõ ẽ suspicio. Nec est ferenda sentencia cum solemnitate Et hoc etiã vult Inno in c. Ex parte i g. de verbo signi. qd maxime verũ est. si pena est a Jure vel etiam statuto expressa. Secus autẽ vbi iponenda esset arbitrio suo. qr cum arbitrando penã esset iudex. possit modum excedere c cum venisset extra de. Judi Et ibi ple p canonis. Aut iniuria nõ est notoria. Et tũc aut tãgat pñcipalit psonã iudicis et nõ põt ipemet pũire ne sit iudex i facto pprio c. Inẽ mltiplices xxiij. q iiij. Aut tangit pñcipalit dignitatẽ suã et tũc põt pũire. põt eni q̃libz vlcisci

iniuriā sue dignitatis l. Milites § Irreuerens infra de re mi
lita. et l. cōtinet supra Qz me cau Et faciunt ad hoc oia iu
ra quib⁹ cauet q Iudex nō debz pati se cōtemni. Et q lesa
maiestas est vīdicāda. debetqz iudex defendere suā iurisdic
tionez et que ad eam spectant fa c. Si quis circa ij. q iij. et
xxiij. q iiij. c guilisarius. debet eni iudex vlcisci crimina l i. in
prin supra de offi. prefec vr. etiā illorum qui īsurgunt ⁊ de
linquut in euz. qr p hoc crimen cōmittunt. l cōgruit supra
de offi presi. Est eniz publice vtilitatis ne maleficia mane
ant ipunita l. Ita vulneratus. supra ad le aqui. Et nisi iu
dex vel prelatus puniret maleficia. ipsa manerent īpunita.
Itē permittitur ius dicenti nō pati se contēni. Et cōtēnen
tes potest punire l. Nec quicquaz § i supra de offi procon.
Et multo magis suos iniuriatores puniet cuz sit mayus l.
Iniuriarū § Si quis infra e ti. pterea potestas vel iudex ci
uitatis dicitur princeps ciuitatis l. spadonez §. si ciuitatis
supra de excusa tuto. Sicut ⁊ dn̄s domus. dicitur princeps
familie. Sed pīceps familie aīaduertit in illos de familia
dom⁹ l familie īfra de verbo significa ergo etiam ptās vel
Iudex poterit aīaduertere in suos ciues seu subditos i se d
linquentes p̄terea magistratus seu rector studij est publica
psona l i § Iuspublicum supra de Iusti et Iu Et ex iiuria
sibi facta tota resp. passa est iniuriaz Preterea qui ledit ma
gistratū ppli roāni icidit i legē iuliā maiestatis l i. infra Ad
le in maies Nec mirū cū i mgrātu repsentet iperator sicut
dn̄s repsentat i seruo l Si pāphilo s̄ d optō le. Et sicut in
mistro ecclē repsentat ecclā ar l peto s̄ d lega ij Ido iiuria
fctā dn̄o ipatori vid: illata toti ipio cui i pte mister ē vt i p
he iusti i fi. Null⁹ aū dubitat qui iiuriā factā ipio ⁊ pn̄cipi
ipe pn̄ceps vindicare p̄t l q̄squis C ad le Juli maies Et da
to q hu̇s casib⁹ p̄lat⁹ vel rctō: studij n̄ possit sibi ius dice
re. qr i cā ppria q̄uis phibet sibi ius dicere p̄t tn̄ mādare
vt tlis m̄lefctō: rebellis vel iobediēs ponat i tutā custodiā

Et successori vel supiori q̃rela reseruet̃ ar l. Senatuscõsulto ff de offi p̄si et ar c. Inter q̃relas xxiij q iiij ⁊ c de occidẽdis Sꝫ pe de bel pti dicit quẽ al Cij in dic l vnica C. Ne quis i sua cau Oꝫ licet Judex possit iniuriã ꝓsequi sibi factã quatenus tãgit interesse et vtilitatẽ reip l i § i et l ij supra ꝺ offi eius cui mã ẽ iuris Nõ tñ ipse solus hoc facere debꝫ et Jus dicere Sꝫ debet sibi alios associare vt forte rector viuersitatis suũ consiliũ vel assessores Siliter potestas vel p̄cõsul ciuitatis l Aptissimi ⁊ autẽ ibi poĩta C ꝺ iudi Et hoc iđo qꝛ licet quis deliquit ĩ dignitatẽ iudicis velpotestatis tñ secũdario cõcernit personã eius iđo habet̃ suspectus Et predicta de equitate defendi possunt ſm Cij in al l vnica. debet n honor ꝺferri iudici alias vilesceret eius auctoritas vñ debꝫ curare q̃ntuꝫ põt ne contemnatur a subditis Et iđo cõsilium est vt euitet nimiã familiaritatẽ subditorũ qꝛ ex conuersatõne equali nascitur cõtẽptio dignitatis l obseruandũ supra de offi p̄si Et ingenio suo dꝫ augere dignitatẽ vt ibidẽ dicit̃ in fine Et alibi dicit canon dũ nimiũ seruatur humilitas regẽdi frãgitur autoritas vt in c qñ lxxxvi dis.

Quero xx. An aliquis volẽs possit pati iniuriã Et dicit̃ regulariter ꝙ nõ qꝛ volenti nõ fit iniuria neqꝫ dolus vt in re Scienti de reg Ju li vi In casu tñ potest fieri qꝺ volens patitur iniuriã. qꝛ si quis rapit virginẽ etiã volentem tenet̃ iniuriarũ l vna C de rap vir et ar l i § ꝑsuadere. et § vl sup̃ de ser corrup Et sic cum ex vna pte interueit volũtas et ex alia persuasio re. Scienti nõ habet locũ qꝛ is qui decipit̃ ꝓ nõ volente habetur Et ex hoc sequitur ꝙ dolosa persuasio plus est q̃m violenta volũtas l iij §. Si quis volentẽ ij. respon supra de libe ho exhi.

Quero xxi Quid si turpis exceptio est contra actorẽ opposita in iuditõ An possit contra opponentẽ agi iniuriarũ Et videtur primo ꝙ non qꝛ Juris executõ non habet iniuriam l Iniuriarũ § i infra e ti et in c Ecclesia vulterana de

elec Itē q: excipiēs pn̄cipaliter intēdit se tueri et defendere n̄ aliij nocere l lucius ṡ de hijs q̄ no imsa ergo iniuriarū non poterit cōueniri. Incontrariū est Jo an i addi specu in ti. de accusa ad fi. vbi sic distiguit. Q: aut q̄s excipit aīo nocē di et diffamādi et hoc cōstat tūc tenet̄ iniuriarū Aut nō aīo nocendi et sic nō calūniose. et nō tenetur maxie. si ꝓbauerit suā exceptōz. Aut dubitatur et p̄sumit̄ calumniose excepisse Ex quo non ꝓbauit ar eorū que notātur in l. ij. C de calū que p̄sumptio cū qualitate verborū cōtumeliosa facit ꝙ n̄ tantū aīo repellēdi ꝫ etiā iniuriādi et diffamādi p̄sumat̄ ex cepisse. Ideo iniuriarū dꝫ teneri ꝟm sali in l. Si nō cōuiciū ¶ Quero xxij. Que sit pena inferētium deo et eius (C e ti. sanctis iniuriam. i. qui blasphemāt deū ⁊ sanctos ei⁹ Aug de are in trac maleficiorū in v̄bo verba cōtumeliosa. Dicit ꝙ est pena capitalis vt ī autē vt n̄ luxu cōtra na ꝑ totū vbi puniūtur pena capitali qui iurāt per hūanitatē xp̄i. pedes vel etiā man⁹ eius. ergo a fortiori qui blasphemāt. Et hec est pena iuris ciuilis. Idē videtur tenere g in c. Si q̄s ꝑ ca- pillū xxij. q i. Et hec vidētur esse vera in illis q̄ blasphemāt de cōsuetudine et incōtemptū. Ita singlāriter dicit. Bal in l ij. C ad le. In ma. Hodie forte de cōsuetudīe hec pena n̄ ser uatur i practica. Et forte nō bn̄ De iure aūt canonico alia est pena de qua in c ſi extra de cleri maledi. Vbi exp̄sse dicit̄ ꝙ ille qui blasphemat deū et btā꞉ virginē mariam et alios sanctos d̄bꝫ ieiunare in pane et aqua et publice cū corrigia in collo debꝫ adire ecclesias. Et iterdicitur sibi ecclesiastica sepultura. et multa alia facere debet de q̄bus ibi. Et hec est pena sp̄ūalis et canoica. Et alexādri in c certū x dis dicit ar isti⁹ tex. Q: q̄ cōstitutōnez violat autori facit iniuriam. Et inde est ꝙ qui canones violat. dicitur blasphemare spiritū sanctū. xxv q i. Violatores. Obstant tn̄ quidaꝫ contra hoc et precipue detractores canonū dicētes. ꝙ summi pōtifices statuerunt plurima in sui fauorem. quare eis non videtur

standum. Contra hos dicit. Inno in c. licet ex suscepto. de fo cōpe ꝙ qui talia dicunt vere sacrilegiū crimen incurrunt Et ibi ponit rationem.

¶ Quero xxiij. Quid Juris si iniuriatus aliqs ex forma statuti vel legis nō possit agere. qꝛ forte nō soluit collectas. vel est excōicatus. An Iudex nihilominus possit iniuriātem punire. Et dicendū est ꝙ sic. qꝛ nullū maleficiū debet manere īpunitum. vt in l. ita vulneratus ff ad l aq̄. dꝫ eniꝫ hoc casu Iudex recenter punire. ꝓ quo est bo tex ꝛ ibi Bar in l nō solum § quamq̄m infra eo. Verum tamē est vbi in delicto est mioꝛ dolus ibi etiā delictū micius punit̄ ſm bal in l Etsi seuerioꝛ C. Ex qui cau infa ir. An auteꝫ quis possit redimere vexā suā peccunia vt qꝛ molestatur per aliquē minus iuste in iudicio. rōne cuius multas cogit̄ facere expensas. Et dic ꝙ sic vt notatur in c dilectus de simo. Nā sepenūero magnuꝫ comodum cōsequitur qui a lite recedit vt in l. lucius §. fi ff ad trebelli et notat ab in c i de transac Et litis euentus est dubius l qd debetur ff de pecu.

¶ Quero xxiiij. Qualis est hec actio iniuriarū. Azo in sum sua e ti. Et hostis in sum e ti § fi. dicunt eam esse pretoriaꝫ nisi in tribus casibus. vt cū fertur in corpus Indignitateꝫ Aut ad infamiam. In hijs eniꝫ tribus casibus agitur iniuriarū ex l cornelia. Et cauetur eadeꝫ l coꝛ. Ne pater vel patronus. Socer vel preuignus vitricus. Gener vel consobrinus Vel qui de saguine vel affinitate iniuriantis sunt iniuriati sit iudex. l lex cornelia iufra e ti. Ne forte ratione affectionis nimiū extimaret iniuriam. ſm azo ymmo qꝛ suspecti non debēt esse iudices iij q v qꝛ suspecti. Et circa hoc notandum est. Qꝛ ſm mar et pla antiquos legum doct. Actio ista iniuriarum est perpetua ꝛ ciuilis quando descendit ex l coꝛ. qꝛ actōes ex lege descendentes sunt perpetue. vt Insti de perpetuis et tempa actio in pꝛin. alia aū iniuriarū actio ad exemplū pretoriarū est annalis. Et est annus conti

nuus nisi vbi facta est iniuria per metum. tunc eniȝ est annus vtilis l. Item si cum exceptōe § Satis supra Q; met? cau. Sed bulga et azo dixerunt. Ipsam semp̱ esse ānalem. et annum cōtinuum currere. nisi vbi per metum illata esset et non in alijs casibus. Et de hoc in l Si nō conuicij C e ti

¶ Quero xxv. An hec actio iniuriarū transeat in heredes. Et dicēdū q̄ nō. Nā hec actio nō daṫ heredi iīuriati nec in heredē iīuriātis nisi lite cōtestata Nā ad solā vīdictā est ꝓdita Justi de ꝑpe et tempo actioni §. Nos oīs et in l In iuriarū § i et ij infra e. Et est famosa hec actio l Athletas. § fi š de hijs qui no imfa. Quando autē iniuria leuis est. Et infamia irrogata est per principem faciliter remittitur vt notatur in c cum te de sen et re iudi.

¶ Quero xxvi. Qualiter de iniuria debeat agi. an ciuiliter vel criminaliter. Et dicenduȝ q̄ de omni iniuria potest agi ciuiliter et criminaliter. Et tollitur vnū iudicium per alid l quod senatus et l pretor edixit § i. infra e ti. q2 vtraq3 ꝓponitur ad vindictam. Sȝ quando agiẗ ciuiliter tunc agitur ad penam applicandam pti. Sȝ quādo criminaliter. tunc agitur ad penam applicandam fisco vel penam corpis afflictiuam Et potest iniuriatus recipere pecuniam ꝓ illata iniuria non ꝓpria autoritate. q2 tunc fieret infamis. sed autoritate et ꝑ sentenciā iudicis qd̄ est notandū. vt notat glo ij in c. Si illic xxiij q iiij que all l furti § pactus š de hijs q̄ no infa. Et in hac actione non habetur principaliter ratō damni. ꝟ contumelie l dominum C e ti.

¶ Quero xxvij. An in actōne iniuriarum possit interueire procurator. Et dicendum q̄ non. quando agiẗ crimialiter nisi sint illustres persone Ille eniȝ possunt agere et respondere per procuratorem Et tales persone siue agatur ciuiliter siue criminaliter agere et respondere possunt in hac actione per ꝓcuratorem l fi. C e ti. Et debet sentencia ferri cōtra eos i eorū absentia nō ꝓcuratorē dic l fi et ibi ple ꝑ le-

gis.Qn̄ autez agit̄ ciuiliter hac actõe per quoscūq.tūc pōt ꝓcurator interueire l Non solū § i Ibi Agere quis iiuria-rum iunc glo infra e. Et vbi sic ciuiliter agit̄ caute facit reus cōstituens ꝓcuratorem q: sic.nec ipse principalis.nec eius ꝓcurator infamie notā ꝑ sentēciā icurret.ymmo vterq ipaz vitabit. Et hoc videt̄ esse cōsilium legis. vt in l furti § Si quis alieno ff de hijs qui no infa Et scias circa p̄dicta ꝙ licet eo ipso ꝙ q̇s cōmittit delictū lex ipso iure iponat penam cōdignā delicto.l si § i et ibi i glo ꝛ Bar ff ad turpi.tn̄ lex penas nō exequitur.ff Judex l ij § post originē.ff de origi Ju.Parū eniz esset iura condē nisi essent qui ea debite executōni demādarēt. Et clarior tex.in c vno §. Et q: paruz de statu monacho li vi.

¶Quero xxviij.An iniuria illata sacerdotib9 sit priuatuz crimē vel publicū Similiter si magistratui iferat̄.Dicendū ꝙ q̇ cōniciat̄ et iniuriat̄ sacerdotib9 potest tanquaz de publico crimine accusari a quolibet.c Jus publicum et ibi notatur i dis.Idem probatur in l. Si quis in hoc genus. C. de epis et cleri. Et dicit.Cū in al l.Qz clerici sunt in protectione dominoruz laicorum. Non tamen sunt de eorum iurisdictione de quo in c.cum non ab homine extra de Judi. Et de iniuria clericis illata potest inq̄ri per officialem. etiam nemine postulante. Et quādo officialis non est potens ad puniendum huiusmodi iniuriantes tunc debet potencioris officialis officiū implorare seu inuocare ꝭm Bar in dic l.Si quis in hoc. Et imploratus officialis. debet se ad hoc exhibere.fa l ij.C. de hijs qui latro occide. Et dicit salice in eadem al l.Qz per iniuriam illatam sacerdoti dicitur inferri iniuria episcopo Cuius ratio est q: sacerdos subest episcopo et eius officialis censetur in administracione ecclē. Et hoc facit ad hoc.Qz iniuria illata ciui ꝑ forēsez cōsecutiue videt̄ illata toti ciuitati vel cōmūitati. Et huic cōsentit totū vulg9 florētinū.Similit̄ iiuria q̄ infert̄ studenti

maior ē q̄m que plebeo vt autē habita C Ne fi ꝑ pa et ibi
notatur Caueant tn̄ studētes ꝙ non dent occasionē aliis.
vt ab eis sustineāt iiuriā Nā qui occasionē damni dat. dā
num fecisse dicatur intellige ꝓximā l qui occidit §. In hac
q̄z actōe s̄ ad le aq̄ Sit etiā cauti ne ꝓuocēt quem ad iram
rixam per verba vel facta alioquin eis imputatur si iiuria
eis inferatur fa l i § cum arietes supra Si quadru pan se di
Mali eniz et crimiosi studētes ab omnibus possunt cōfun
di. ita notat Aug de peru in dic Autē habita. Est tamen ve
rum ꝙ bene facit si de iniuria facta clerico Idem cleric⁹ pa
ciscatur eam remittendo Laudabile eniz est ꝙ sacerdotes ⁊
clerici remittant iniurias q: sanctorū et bonorū virorū est
ignoscere dic l Si quis in hoc vnde Beatus steffanus ora
uit ꝓ persecutorib⁹ suis Tamē ex hoc nō tollitur actio reip
quo minus eā vindicare possit et iniuriantē punire ꝑm sali
in al l Idem ꝓ omnia dicendū est de iniuria illata mgrātui
fa ea que habentur. in c auctoritate de priuile li vi. Et per
alexandri in dic c Ius publicū. Ex premissis etiā claret Q̄
Iniuria facta vni studentiū videtur consecutiue illata toti
vniuersitati. qd̄ patet ex cronica gestorū francorū li ix Vbi
dicitur. Q̄ cū quodā tpe. duos ex schola parisiaca scholas
ticos propter cedē a se factā parisian⁹ preses ad patibuluz
noctu appensos strangulare iussisset Ne si seginus fecisset
homicide liberarent̄ Schola parisiensi apud iudices suam
ignominiā ꝓsequenti scholasticos patibulo depositos os
culo mortuis exhibito et lectice impositos ecclesie restituere
aurigante carnifice qui equo insidens lineam instar sacer-
dotis vestem induerat Eorum scholasticorū etiam nunc se
pulcrū in porticu diui mauturini parisiēsis cū epigrāmate
visitur. Sic econtra dicitur Q̄ si clericus aliquid agit ma
leficium dicit̄ per hoc irrogare iniuriam toti ordini clerica-
li q: alii clerici ꝓpter hoc etiā infamant̄ c. Non oportz xlii
dis ⁊ fa c qm̄ xvi q vii. et c relatū. xi. q i. hoc p̄cedit imediate

Sic criminosus et iniuriosus studens cōmittens maleficiū infert iniuriā toti cōitati studentium ar dic c. Non oportet ¶ Quero xxix. Quis sit effect⁹ sentēcie in causa iniuriarū Et Cy in l. Si nō conuicij. q xviij. C e ti. dicit. Qz condēna tus actōne iniuriaruz infamatur. i. fit infamis. Sz An hoc sit indisticte verū examiat. Ab in c. cum te. de sen et re iudi. Nam g iij. in al c videt̃ velle q quando iūria est modica q tunc non infamat qz pro modico nō datur actio iniuriarū Sicut nec datur actio de dolo pro modico. l Si oleū in fi ff de do. Et g in c. At si clerici. de Judi tz. Qz dānatus de cri mine infamante. si agitur ciuiliter. euitat infamiā. Sz con trariū pbatur per l i. et l Athletas in fi. ff de his qui no i fa Et g in c. Multi iij q i Idē tenet g. et Bar in l Infamē ifra de publi iudi. Naz cum actio iniuriarum sit priuati iuris l fi. C e ti. Non est curandū an ciuiliter actū sit an criminali ter. Et p hac opinione. videtur esse tex in dic. l Infamem.

¶ Quero xxx. An detur aliqd remediū ad euitandum infa miam in hac actōne iniuriarum tempe sentencie. Et Cy in al l. q fi. et g i. in dic c. Cū te dicunt q sic si cōuictus actione famosa in pncipio cōstituat pcuratorē. 7 nō paciat̃ contra se in ppria psona ferre sententiā. l furti §. Si quis alieno. ff de hijs qui no imfa vbi dicitur q condēnatus alieno noie non efficitur infamis. Et ideo hoc casu nec dn̄s nec procu rator incurrit infamiā. Et hoc verū quādo agit̃ ciuiliter qz si crimialiter nō admittitur. procurator in actōe iniuriaruz nisi certe psone. de quibus ff. in q xxvij ¶ Quare autem re gulariter in hac actōne qn̄ agit̃ crimialiter non pōt interue nire pcurator. dicendū q ideo. qz cū agit̃ crimialiter dē iiu ria. pena est arbitraria. Vn̄ Judex pōt imponere penā cor poris afflictiuā. vt Justi e ti §. In summa. vbi glo dicit et est singlāris. Qz etiā penā mortis possit Judex inferre. que cū nō possit exequi in absentē. nō debz interueire pcurator. ne sentēcia sit in illū euentuz frustratoria. Et ex hijs potest

colligi singlāriter. et ex l fi. C e ti. Qr etiā in crimine priuato nō interueit pcurator. qn pōt imponi pena corpis afflictiua. qd notat Bar in al l fi. Et ido isto casu qn agit crimialiter sentēcia est i psonā dni ferēda et non alterius. Si vero agitur ciuiliter. tūc debet fieri in psonā procuratoris et non domini. fa al l furti §: Si quis alieno. Possit etiā dari aliud remediū vt iniuriās non efficiatur infamis. vt scz vocatus ad iudicium ista actōne vel alia famosa soluat antequam cōdempnet p sentenciā. tūc eni absoluetur. qr soluit Ad hoc fa tex. in l Si reus ff de pcura et ibi p Bar et in dic l. Infamem infra de publi iudi. Sed incurrit dubiū. An ille qui est effectus infamis p sentenciaz iudicis. possit restitui fame. et si sic. per quē. Et de hoc dicendū est vt ple poit. Ab in c cuz te de sen et re iudi. potest eni papa clericū indubie restituere fame. Item papa clericū depositū seu solēniter degradatū restituit fame. vt legitur in c. Ido ij q vi. qui tamen ex tali degradatōne fuit effectus infamis. vt notatur taz in milite celestis milicie. q̄m terrestris. vt i l ij §. Ignominie ff d hijs qui no imfa. Idem de laico ecclesie subdito quo ad iurisdictōnez tpalē. vt illū papa restituere possit. vt in g fi in dic c. cū te. Si vo esset laicus suppositus alteri in tpalibus tunc Papa nō possit eū restituere fame fa c Solite de ma et ob et c. Si impator xcvi dis maxie qr ipator hoc sibi reseruauit in prerogatiuaz iperij. l i § de q ff d postulā Nā sicut Papa nō legittiat alteri suppositū vt cōiter tenet Ita nec fame restituere pōt cū ista pari rōne pcedāt vt notat Inno i c cū p tabellio de fide instru Sicut ergo Papa sibi suppositūz pt restituere fame Sic et impator q ad suos subditos dic § d qua. An autē laic9 ifamis restitut9 fame p impatorē possit pmouere sine alia dispēsatiōe papali ad clericatū Ab ex aiat i dic c cū te Et credit ipe q sic dū egerit pniaz qr icipit eē qd nō fuit vt i c ferrū l dis. Alij putāt q n qr ipator n pt abilitare ad spūalia ar c p vnrabilē q̄si p totū q filij sint legit An aū alij pncipes a papa et ipat possit restituere fame

Et dicit Inno q nō quē sequit̄ ab in dic al c. Cū te. Aliq videntur velle q illi reges et principes qui nō recognoscūt superiorem in suis regnis. idem possunt q Papa et Imperator. in suis locis. Cogita.

¶ Quero xxxi. Que est forma libelli in actōe iniuriarū vel qualiter debet pponi iniuria coram rectore studij. vel alio Judice. Et dic q isto modo maxie quando agitur ciuiliter et pcurator īterueit Corā vobis. N. Judice ꝛc. Ego pcurator et eo nomie ppono Qz licet N. a tpe quo ad annos discretionis puenerit citra iactanciā loquendo laudabilis vite et bone cōuersacōis fuit. Nihiloīmus a aduersarius nescitur quo spū duct us nisi malicioso et dyabolico et animo īiuriandi ipsi N bonā famā denigrauit et ipsum publice diffamauit dicens Eum esse falsariū. furem. seu adulterum ꝛc. que verba cū audiuerit cōtra ipm sic iniuriose plata ad aīm prou ocauit et hodie prouocat Mallens poti9 de suis perdere centum q̄m huiusmodi iniuriā sustinere. Quare pe to pcuratorio noīe. per vos. Judicem declarari huiusmodi iniurias ipsi N esse illatas. et aduersario minime licuisse Ipsumqz ad dandum assignandum realiter et cuz effectu soluendū huiusmodi c f. Et remedijs iuris cogere atqz compellere vt soluat. vestra tamen iudiciali taxacōe semp salua vel silia dicat verba de quibus per specula in spe in ti de Iniu et dā da. Sed in prima persona vocetē9 Ita pōt proponi iniuriarū actio corā vniuersitatis rectore. vel alio iudice q̄mbreuessime. Magnifice. d. rector ppono corā magnificēcia vestra Qz licet a tpe iuventutis mee citra iactanciam loquendo semp honeste. studiose me rexerim et habuerim a vicijs abstinendo in ista vniuersitate et patria. duz hic ꝛ ibi cōuersat9 fuerim. ita q merito a nullo deberem cōtumelias pati seu cōuicia sustinere Nihiloīus presens n aduersarius meus nescio quo spū et animo ductus. nisi malicioso aio iniuriandi et me publice diffamandi dixit nuper

die dominica In collegio maiori. In lectorio tali. In presencia plurimorū studentiū. me esse Furem. adulterū. falsarium lrārum hereticū. vsurariū. homicidam. vel cōsimilia verba que q̄zprimū ad mei noticiaz puenerint reuocaui ad animuz et hodie reuoco. volens potius de meis si in patis habere centum amittere seu pdere flo q̄m huiusmodi iniurias tollerare seu sustinere. Quare peto dictū cōparentē N aduersariū mihi cōdēnari in hmōi c f. et ad mihi tradendū eos cogere vrā tn̄ iudiciali sentencia semper salua. Aduersarioqꝫ demandare vt decetero a talibu s cōuicijs seu iniurijs sub certa pena abstineat.) Et hec est forma in verbali iniuria. Si autē fctā est corpalis iniuria. Tunc additur Et nō contentus hac verbali iniuria. Me grauiter in tali vel tali loco percussit etiā ad effusionē saguinis. quam iniuriā ad tot extimo volēs potius de meis vt s̄. Et speculator in huiusmōi libellis seu ꝓpōibus iniuriarū. addit Annos domī mēsem domum seu locuz. et quando illata est. vt in ti de Iniu et dam da in prin.

¶ Quero xxxij. Quot modis remittat̄ seu tollatur actio iniuriarū. Ita qꝫ ꝓ iniuria illata iniuriato nō detur actō Et rn̄detur qꝫ pluribus modis. de quib⁹ p tex glo et doct in §. si Iusti e ti. g in c. Si illic xxxij q iiij dicit qꝫ remissiōe et dissimlātōne. Dissilātione eniz tollitur actio iniuriarū q2 iniuriatus risit lusit vel comedit cū iniuriāte vt dicit g in dic § si Et inq̄ntū dictuz est cōmedit intellige verū si motu ꝓprio cū eo cōmederit vel biberit. Sz quid iuris si ambo tā iniuriās q̄m iiuriatus fuerit inuitati ad magnū festū seu prandium. vt doctoratus vel nuptiarū. et forte positi ad vnam mēsam. et sic simul cōmederūt ⁊ biberunt. Aug de are post Jo fa in al § si dicit qꝫ per hoc n̄ intelligit̄ pax facta. et iniuria remissa. q2 ex quadaz honestate et necessitate hoc fecit. Et idē ē. si recepit eū ad osculū pacis in ecclā vel extra forte i hijs locis vbi hoc cōsuetudo habz. Nā non potuit salua

honestate recusare vt in cle fi de senten excōica. Itē tollitur nudo pacto ipso iure l. Si tibi § quedaz actōnes ff de pactis. Et Bal dicit in al § fi ꝙ licet actio iniuriarū̄ tollatur ꝑ remissionē iniuriātis hoc itelligit̄ q̄ ad actionē cōpetētez ꝑti Secus de cōpetēti fisco. q2 illa per ꝑtis remissionem non tollitur in aliquo. vt i l qui cetu § q̄ vacātē. ifra ad le Juli de vi pub et in l. Jurisgentiū § Si paciscar ff de pac. Abo- letur etiā morte iniuriati vt notat̄ § fi Justi e ti. Jtem pla psiz anni Bal in l fi §. Necessitate ij col. C de bo que libe. Sz pono feci pactuz cum aliq̄ vt possim sibi inferre iniuri- am. Et feci nūquid tenear iniuriarū. Et videtur ꝙ non q2 sicut actio iniuriarū dimittitur ꝑ pactū vt prius dictuz est Jta a simili ꝑ pactū videtur mpediri nasci. preterea volen ti nō fit iniuria l i. § vsqzadeo ff e ti. Solu dicendū. Aut fit cōuentio ꝙ fiat iniuria enormis. vt. s. frāgatur os. vel dec- petur facies vel membrū abscindatur Et q2 hoc sibi nō li- cet. punitur talia faciens. et iniuriā isto modo inferens l fi. §. Si quis autē ff de bonis eo qui mor sibi consci Ergo nō potest alteri concedere cū liber homo nō sit dn̄s suoruz mē brorum l liber homo. ff ad l aqui. Aut fit cōuentio ꝙ sibi fi at leuis iniuria vt ꝙ det̄ vna alapa vel decapilletur vel ꝙ iniuriosuz verbū sibi dicatur. Et hoc fieri potest Nec fisco nec parti inde orietur actō l fi infra eodē. de q̄ latius ꝑ Aug de are in titu malefi in v̄bo cōtra voluntatē dicti ticij.

¶ Quero xxxiij Et pono Episcopus īiuriatus recepit ad osculū iniuriantem seu eū salutauit. Nūquid hoc casu vid atur iniuria remissa. Et videtur ꝙ sic. q2 salutacio est sig- num reconciliatōnis sicut et subtractio salutatōnis solite. est signum inimicicie Qui n aliū non vult salutare ⁊ prius solitus est. id facere p̄sumitur inimic9. vt notat g. in c cum adrianus lxiij dis fa c cū super abbacia de offi dele. Jncon trariū autē facit. Nā epūs ex officio teneт̄ cōicare aliis. nec debet rācorē in animo retinere. Et cōcludit hosti quē al ab

in c olim extra e ti. Qz si a principio episcopus reuocauit sibi iniuriam ad aim. et de ea ꝓtestatus est facit aduersariũ citari. tũc per salutatõez vel admissionez ad osculum nõ videtur. remittere iniuriã. Nã a pñcipio bene tollitur ex dissimulatione non reuocando ad aim. secus si ex post facto. Vnde cõcludit ꝙ siue sit prelatus siue priuatus. nõ tenetur remittere satisfactionez iniurie. xc dis. Si quis contristatus Neqꝫ presumitur remittere ex tali ꝑticipatõne. quinymmo nõ potest q̃tenus tangit ecclãm. Et sic potest intelligi lxiiij dis. c. Salonitane et c si is q̃ xxiiij. q iiij. debꝫ eni quilibet iniuriatus et maxime prelatus rãcorẽ dimittere qḋ Bar intelligit esse verũ in l Non solũ infra e ti. inimico vel iniuriante petente. secus si nõ petat q2 non petenti remissio nõ datur. Nec tenetur monstrare signa amici reconciliati. Ita dicit Bar in dic l Non solũ § i et in l. Si tibi § quedaz s̃ de pac Ipse tamen offensus in animo suo debet remittere a seipso odium ymmo nolente alio satisfacere pro offensa. rancorem debet dimittere licet non teneatur remittere actionez iniuriarum. Ita dicit dominus Cardina quem refert allexandri in dic c Si quis contristatus. Et dicit ibi glosa q̃ est notandum Qz bene facit qui dimisso rãcore agat iniuriarum al c Et qui emendat xlv dis.

¶ Quero xxxiiij. Et pono. Aliquis in confitendo omnia et singula peccata sua remisit iniuriam sicut bonus cristianus An intelligatur per hoc remissa actio iniuriarum ita ꝙ non possit amplius agi ad interesse. vel extimatõnem iniurie contra iniuriantem. Glo in § si in verbo non reuocauerit. et ibi Aug de are et bal Insti e ti. Et ab in c i extra e ti. Dicunt ꝙ hoc casu solum rancor videtur esse remissus. non autem actio seu satisfactio iniurie. Et eam nemo tenetur remittere siue prelatus siue priuatus. xlv dis. Et qui emendat. Et notat Hostien in c olim e ti. Et Bar in l nõ (solum infra e ti Et in l.

Si tibi decē ṡ de pactis. vbi etiā tꝫ licet hoc relinquat dominis theologis. ꝙ etiā rācorē nō tenet dimittere nisi petat facit oratio domica ad hoc. s. dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.

¶ Quero xxxv. An Judex corā quo actio iniuriarū ꝓposita est. et iniuria ꝓbata sufficiēter mox debeat ferre sententiā vel ptes inducere. primo ad cōcordiā. Circa hāc questionē motā est Sciendū Qꝫ officiū iudicis cōsistit nō solū in decidendo causas ſꝫm iuris regulas. seu scripta iura. ſꝫ etiā in cōponēdo ptes. Debet eni Judex primū conari et laborare q̄ntū pōt vt ptes reducat ad cōcordiā. Et ad bonā cōpositōnem. c si de trans. et que ibi notātur. ⁊ xc dis q̄si per totuꝫ Et p̄cipue in c. Studēdū vbi est casus. Qꝫ epūs discordantes et inobediētes clericos. vel laycos. dꝫ ad concordiam reuocare. poti⁹ q̄m vocare ad iudiciū. Et dicit ibi glo et alexandri. Qꝫ cōsueuit hoc c intelligi i crimīe iniuriarū. Et pl⁹ dicit ideꝫ Alex. in c placuit eadē dis. Qꝫ Judex debet cogere ptes ad concordiā ratōne odij qd videt nasci inter eos. vel ratōne litis ātiquate. Et pōt etiam cogere laycus suū subditum. vel etiā ecclāsticus laycū. vel clericum per censuras Et qd Judex debet laborare vt ptes cōcordent tenet etiaꝫ glo. Juris ciuilis in l i §. Et post ṡ de no opis nū. Verum tamē est ſꝫm Inno hosti ⁊ io. an quos al ab in c. Ex parte de transac. Qꝫ in crimibus publicis nō debet fieri cōpositō nec dispensatio. qꝛ ea q̄litertūqꝫ cōponātur. Judex punire debꝫ. vt in c i. de collu dete. Nisi subsit aliqua legittia causa ad dispensandū. vt in c At si clerici § de adulterijs. de iudi. et in l quid ergo § pena grauior ṡ de hijs q̄ no imfa. Et ergo licet. Judex laborare debeat ꝓ concordia ptium hoc tn̄ intelligendūꝫ est sine p̄iudicio iurispublici. Sꝫ qn̄ agitur in ciuilibus causis. vel in crimīe ciuiliter puta qn̄ ps potest aliq̄d dimittere vt in crimīe iniuriarū. tūc pōt iudex partes ad cōcordiam reducere. ſꝫm frā de zabarel in c si de transac

Item qñ iudex vidz ius clarũ ptis maxime in ciuilibus nõ debet terrendo ei suadere concordiã. ß iusticiã mĩstrare. Ali oquin grauiter peccaret ƀm ymmo in c i de mutu peti Po test etiã Judex in penis iponendis interdũ detrahere seueri tati recedendo a penis in iure statutis si causa legittia sub- est vtputa multitudo deliquentiũ est in causa. Et sine scã dalo multos plecti nõ potest. Ad qd l qd ergo § pena gra- uior ff de hijs qui no imsa. Et in casibus iure non expssis. Judex sp debet inclinare in ptem hũaniorẽ. et habere equi- tatem p oculis et penã iponere habito respectu ad psonas causas loca et tempa. Et pnior ad absoluendũ q̃m ad cõ- demnandũ. l Arrianus ff de actio et obli. et l respiciendũ in prin infra de penis. et in l Absentem eo titu. Et regulariter equitas pfertur rigori Et qd magis odiosuz est restrigi dz. vt in re Odia de reg iu li vi. Debet etiam Judex esse miseri cors erga corrigibiles Erga vero incorrigibiles seuerus ij q iiij quanto in fi vbi tex sic inquit q2 sicut in cõtumacia per sistentibus seueros nos esse conuenit sic hũiliatis et penitẽ tibus locũ venie negare non debem9. Est autẽ iste clericus incorrigibilis qui verbis semel correptus a suo supiori. non ɔsistit ita notat alexandri in c. Neminẽ xlv dis ar istius tex ibi. Et circa istos Judex iponendo penam. nullaz debz ha bere misericordiam. vt dicit tex xxiij q iiij c Est iniusta. Et maxime si sunt prelati et senes q2 eorũ exempla facilius cor rumpunt. ⁊ ideo magis sunt puniẽdi. ar c tanta lxxxvi dis de hoc bo tex in c paulus ij q vij lactancij enim sentẽcia est homines magis inspicere exempla quam verba. Vbi autẽ quis est corrigibilis ibi Judex debet habere misericordiam c disciplina xlv dis Justicie ergo finis est penam p delicto imponere c omnis xlv dis. et ibi notatur. Debet tamen supi or iudex in corrigendis excessibus subditorum potius ser- uare misericordiam q̃m rigorem e dis. c disciplina. Nã sen-

tencia que misericordiam vetat fugienda est. l dis c ponderet in fi. Et circa corrigendos sacerdotes plus agat beniuolencia q̄m seueritas. plus cohortacio q̄m cōminatō. pl⁹ caritas q̄m potestas. cum nemo nostrū sine crimine viuat c licet xlv dis. Est etiam cum magna deliberatione ꝓcedendum ad cōdemnatōem alicuius c Judicantem xxx q v. q: sepe inuidia vel dolo. innocētes sunt circumuenti. vt in al c licet notatur per alexandri. debet tamē Judex vt dictum ē supra q̄ntum possibile est equum seruare et iustuz. Jus eni est equitas. i. equalitas ius vnicuiqꝫ tribuens bonis p̄mia Malis supplicia. fa l placuit et que ibi notātur. C de Judi Sꝫ tunc rigor Juris maxie seruandus est quando timetur exemplū mali. vt notatur per g in c. vt cōstituerei l dis. Respiciat tamen Judex ꝙ non excessiue puniat. q: correctō excessiua culpe ꝺlicti poci⁹ est inductiua obstiatōnis q̄m emēdatōnis. Et quidā sapiens dixit leuiter castigatus reuerenciam exhibet castiganti. Asperitatis autē nimie increpacio nec increpatōeꝫ recipit. nec salutem c cum beatus. et ibi bo tex xlv dis. Debet igitur Judex in correctione delictorū seueritatem discipline. i. pene cū misericordia tempare c discipli na e dis. Sꝫ qualiter est possibile ꝙ misericordia ⁊ iusticia si mul per iudicem obseruētur ꝺ hoc per g in dic c om̄is e dis Et alexan circa eaꝫ dicit ꝙ potest intelligi ꝙ Judex in casi bus leuioribus pronus debet esse ad misericordiaꝫ. Jn grauioribus autem debet seruare seueritatē cum aliq̄ tpamento. l respiciendū in prin infra de penis. Et Judex delinquē ti etiam inferendo mortem potest misericordiā exhibere puta si micio:i modo mortē imponat Nā multa sunt genera mortis. et vnū et idem genus potest imponi mici⁹ et asperi us et quantū ad instrumenta et q̄ntū ad morā et consimilia. Jtem ex hoc facit misericordiā cū facit ꝙ delinquēs cōteratur inter flagella et ne fiat deterior Vnde eo ipso ꝙ Ju

dex debite punit misericordiam facit c Et qui emendat xlv dis Qui enim facit sine peccato misericors est c si de penite dis vl. Et dicit Aug de pusio notabile verbū in l vna. C de abige. Qz amicus dei erit qui interficit inimicū eius. Et q̄z uis multa iura canonica dicunt Judicem debere se incliare ad mitiorem ptem. vt patuit per iura s̄ all lex tamen ciuilis dicit. Qz Judex non debet esse mitior lege. vt in auten de Judici § oportz col vi Et ideo si op⁹ fuerit et causa sub est debet esse misericors in dispensando. Si non subest causa debet esse rigidus in iudicando. Vel aliter dicendum. Qz Judex semp habere poterit misericordiā i puniendo hominem etiaz ad mortez. et si n̄ p mitigatōnez pene saltem p cō passionem. c vera. xlv dis. et ibi notatur p glo et alexandri. qui ibi dicit. q̄ ad iusticiam pertinet indignari cōtra peccatores. Et q̄ indignatio contra malos ex zelo diuine ꝓueniens. actus est virtuosus et cōmendabilis. s̄m g in dic c vera. Illud etiam odium est bonū quo quis odit peccata nō homines vt. lxxxvi dis odio. Et iust⁹ irascit̄ peccatis aliorum vi q v § hoc aūt obsaruandū. ¶ Circa oīa tamen p̄dicta scias q̄ in penis infligendis quatuor sunt consideranda. primum est psona. q: aliter proceditur contra maiores et aliter contra minores de quo notat̄ in c Sane ij ꝺ offi ꝺ lega et c pastoralis e ti. Secundū est causa. vt in c Magne de vo. et in c cū dilect⁹ de accusa c testamentum vi dis. Tercium locus c nōnulli ꝺ rescrip. Et consuetudo loci consideratur sa c. Erit autem lex iiij dis. et c Ante trienniū xxxi dis. Quartum tempus. q: non semper tacendum est. Nec semper loquendum xxxvi dis § Ecce. et xliij dis Sit rector Et considerandum est in quo statu sit princeps loci. vel ipsuz regnum. Est enim tempus pacis et tempus belli vt in prohemio Institu in prin. Et in turbacione regni rigor iuris seruari non potest. vt notatur in c si de transac. Et propt

nouitatem fidei multa tollerantur. que alias non admitte rentur. xxxv q iij c qd scripsi. Item considerandū est si quis aliqd approbauit pro se tenetur etiam hoc idez recipere cō tra se xix dis c Si romanorum.

¶ Quero xxxvi. Quare est Qz criminosi et delinquentes debeant puniri. Et dic vt alij metu pene retrahantur a delictis pena n vnius fit sepe metus multorum l i C ad le Juli repetū Et ne ad maleficia quisquā prosiliat l si operis C de penis Et ex peccato seu delicto vnius non correcto tot⁹ quandoqz populus seu cōmunitas inficitur. c Sz illd ꝛ ibi notatur xlv dis. Nā ꝑpter penam inflictam homi ex delicto inducitur salus anime. Nā hoc infra dictum est verissimum. Qz ex obmissione correctionis nascit̄ publicum dam num qꝛ facilius tunc alij peccabunt notat alexan in dic c. Sz illud. Ideoqz prelatus seu rector debz habere maternā mansuetudinem et paternaz disciplinā erga subditos Matris eniz est parcere. patris autem cohercere ꝺm archi i al c. Et plus dicit ꝙ Judex parcens malis hoc ipso nocz bonis ar c. Est iniusta xxiij q iiij. Et sicut zelus indiscretus reprehensibilis est. Ita et remissio ꝺm Cardi quē refert alexan in dic c Sz illud. qui etiam al Bernhar dicentem. Non irasci vbi irascenduz est. et non emendare vbi emendandū est peccatum est Malicijs igitur hoim non est indulgendū vt i c significate qui inatri accusa possunt Prelatus tamē vel rector in correctōne adhibere debet modum. primo vt faciat cum leuitate et humilitate. Secundo cum passione vere iusticie et discrecione personarum. Tercio cum discrecione culparum. non scrupulosa. fa c Alligant xxvi q vij. Quarto cum tranquillitate et non conturbatione animi. c disciplina xlv dis. Videat tamen Judex ne in culpa sit nō (corrigendo.

Nam in culpa est qui qd pot corrigere neglexit emendare Nam scriptū est. Nō solū qui faciūt. ꝧ etiā qui consenciūt facientib⁹. pticipes iudicant. c faciētis lxxxvi. dis. Et ibi g. ponit tres grad⁹ innocētis. Primus est Malū non facere. Secund⁹ facientibus non cōsentire. Terci⁹ si potest peccatores et malos corrigere.

¶ Quero xxxvij. Et pono. Aliqs peccauit seu deliquit publice. Et prelatus vel Judex vult eum occulte monere. vt satisffaciat. An hoc sufficiat Glo in dic c. Sed illud xlv dis dicit ꝙ non ymmo publice est arguēdus et pūiend⁹. vt sic ceteris metus incuciatur. et scandalū auferatur ij q vij q̄ ppt cū concordā. Et multis psonis crassantibus. exēplo opus est. infra de penis l Aut facta § vl Nā dicit canō vbi malū ibi moriatur ij q i. Si peccauerit. Et colligit̄ euidēter in l. Eū qui infra e. peccata nocentum debere esse nota. Et expedit peccata nocentū nō esse īpunita. vt in l c ut fame de sen excōi. Et qui pcit malis bonis nocz dic c. Sed illō vbi dicit̄. Que ista est bonitas que ista misericordia. vni pcere ⁊ omnes ī discrimē ducere polliutur eni ex vno peccatore populus. sicut ex vna oue morbida. vniuersus grex inficitur. i q i c fertur. et xxiiij q iij. Resecande) Inter tū cetera delicta. Inobediētia et delicta reiterabilia graui⁹ puniri debēt. Et ita dilictū reiterabile plus et grauius punitur q̄m seml cōmissuz. ꝭm glo in l iij. C de Episco audi. Idem dicit g in l quicūqz C de ser fugi ymmo hoc casu delictū augmētatur siue prius delictū sit purgatū siue nō ꝭm sali in l. Seruos. C Ad le Juli de vi pub. Et grauior pena ppter consuetudinem delinquendi īponitur dic l. Seruos et ibi Cij et sali. Est preterea Inobediētia et rebellio p̄ceteris delictis punienda Quia veniēs cōtra mandatū supioris peccat mortaliter ita dicit notāter ab in c ij de maio et obe Nā pōt excōicari. Excōicatio autē nō infertur nisi p peccato mortali xi q iij c Nemo et c nullus. Itez p inobediencia erga supiori

iure ciuili īponitur pena capitalis l omne delictū §. Contumatia supra de re milita. Jtez clericꝰ ꝓ inobediēcia aduersus suos sup̱iores deponi pōt. et in monasteriū ad agenduz penitenciā detrudi per ea que notātur. et legūtur in c. At si clerici de Judi. Etiā scholaris seu studēs ob sui inobedienciā a gremio vniuersitatis pōt excludi. fa c. Ex lris de constitu. Quiymmo Inferiores non debent se erigere cōtra suos sup̱iores nisi velint esse luciferiani. vt notat hostien in c cū ab ecclesiarū de offi ordi. Et tales rebelles et inobedientes fiūt cōiter tumultuosi. et possunt extra consorcium vel collegiū repelli. ꝫm Bar in l fi. ifra de Colle illi. Quare Judices debent esse diligentes vt tales puniant̄. ne respublica pereat. fa nota in c Ea que de offi archidi. vbi etiā disponitur. Qꝫ episcopus non debet esse negligēs in puniendo cuz ipse de negligentia pūiatur. vt ibi Et precipue debꝫ curare vt obedientia cōseruetur et inobediēcia puniatur. Ne nihil obediencia videatur ꝓdesse humilibus. si contemptus rebellibus non obesset. ij q iiij quāto. et c i. de postu prela vbi dicitur. Nos sumus prompti inobedientiā omnem vlcisci Et quedam sunt culpe in quibus culpa est relaxare vindictam. xxviij dis c quia sunt culpe. Et ibi dicit alexandri Judicem culpam cōmittere. si ōmittit punire delicta que sunt punienda. Et hoc est expediens. Nam facilitas venie prebet incentiuuz delinquendi c Est iniusta. xxiij q iiij. Et malesicia impunita remanere non debent. c vt fame de sen extra. Et q̄ punit ea Justiciā facit et acceptus est deo vt notatur in c ad decorē ꝺ Institu. Grauia enim delicta nequaquā clausis debent oculis preteriri. c conquesti de sen excōmuni. Et vbi delictum alicuiꝰ est notorium et notorie constat ꝺ delicto tūc delinquēs damnandus est et pena imponenda. ꝫm hug in c Jn tm̄ xxi. dis et fa c i. de presup Jn notorijs enim ordo iuris non requiritur c de manifesta ij q i. ymmo ex quo factuz est notoriū et apparet ꝙ facit iniustū

debet delinquēs damnari. Etiā nō facta inquisitōne an iu
ste vel iniuste hoc fecerit ex quo factum est tale quod nullo
modo debet fieri vt vult tex in al c In tm̄. Et per hoc ap-
paret ꝙ si q̇s cōmittit adulteriuꝫ et similia que nō possunt
de iure fieri. non est querendum an bene vel male factum
fuerit. ꝟ statim puniendum vt et tex in al c Intm̄ Et istud
non est speciale in crimine adulterij. ꝟ in omnibus alijs de-
bet seruari. ſm archi in al c ⁊ ibi p leni⁹ per alexan. Debent
igitur prelati vt dictum est crimina punire. et si secus fece-
rint. et ꝑtermittunt correctionem subditoruꝫ sciēter assimu
lantur cani muto. ſm alexādri in c Sit rector xliij dis. Qui
etiā ibi colligit. ꝙ Supior omittens delicta punire videtur
tacite permittere subditis suis securitatem delictorum et ip
sos ad delicta inuitare. Alia ꝑpulcra ponit Idem alexan-
in al c. Sit rector. An autē grauius peccet et delinquat exis
tens in dignitate q̄m inferior qui nullam dignitatem habꝫ
ad hoc vide bo tex in c homo xl dis. vbi dicitur. Oꝛ Ex sub
limitate dignitatis pena delicti aggrauatur. Et sic vbi de
lictum est graui⁹. ibi debꝫ grauior iponi pena. ad hoc xxiij
q iij c. Non afferamus. De hac materia vide plenissime ꝑ
glo archidia et alexan. in dic c homo. Et faciens homicidi
um si est i dignitate positus magis pūit̄ q̄ꝫ nō positus. Et
sic pl⁹ pūit̄ cleric⁹ q̄m laicus de q̇ i c. Si q̇s homicida l dis
An aūt obediēdū sit p̄lato iiuste aliq̇d mādāti Inno in c
Inq̇sitōni ⁊ ab post eū ḋ sen excōi volūt ꝙ si p̄lat⁹ inferior
mādat mihi aliq̇d iiustū etiā si nō sit pctm̄ n̄ teneor sibi ob
edire Si autē Papa q̇ nō hꝫ supiorē p̄cipit iiustū tūc ē sibi
obediēdū p̄cipue qn̄ p̄ceptū n̄ cōtinꝫ i se pctm̄ licꝫ videat̄ in
se durū xix dis in memoria. ¶ An autē prelatus. Magister
dn̄s dom⁹ possint corrigere castigare vel v̇berare suos sub
ditos. scolares. seu familiā absq̄ iiuria ⁊ metu excōicatōnis
si eēnt clerici. de hoc viḋ bo tex in c cū volūtate ⁊ ibi ꝑ glo
de sen excōica vbi d̄r ꝙ p̄lati pn̄t corrigere subditos ⁊ pcut
tere leuit̄ sine metu excōicatōis causa correctōis ⁊ n̄ ex odio

Et dicitur leuiter. qr leniter castigatus exhibet reuerētiam. castigāti. vt in ca cū beat⁹ xlv dis. doctori ⁊ mgrō etiā mo dica ⁊ leuis castigatio pmissa est. l v in fi. et l si s ad le aqui Nō autē excedere debet modū in castigando qr nimia seui cia culpe ānumeratur. Dn̄s etiā suam familiā corrigere po test. c disciplina xlv dis. Et nō solū pater . s etiaz ppinqui suos domesticos corrigere possunt l. vna C de emēda pro pin Etiā si tales castigādi in minoribus ordibus essent cō stituti. et sic clerici. vt nota p glo que all ad hoc sua iura in dic c cum voluntate.

¶ Sed q̄ ad secundā partē rubri que est d famosis libellis

¶ Quero xxxviij. Quid sit famosus libellus. et qualiter ex eo agat. Quo ad primū dicendū. Famosus libellus est car men historia vel cantilena ad infamiam seu iniuriam alic⁹ scripta cōposita aut edita. Et est species iīurie. vt dicit Cy in l vnica. C e ti. de famo libel. Et fit hec iīuria scriptis hoc modo cū quis librū carmen historiam vel cantilenā ad in famiam alic⁹ ptinentē scripserit cōposuit ediderit. vel dolo malo fecit quo quid eorū fieret puta qr fecit scripturā cade re in platea vel alijs locis. Nec distiguitur vtrū nomie suo vel alterius hoc ediderit expresso noie pprio illi⁹ quē infa mare intendit vel nō expresso: Eodez mō tenetur qui huius modi scripturam curauit vendere vel emere. Itē tenet et si ne scriptura si in notā vel signū aliqd horū pdiderit. puta veste lugubri vel sualida vtitur ad iniuriā alic⁹ vel barbaz dimittit vel capillos submittit. vt in al l. Itē apd § Ait pre tor et § sequenti. Et de hijs in c. Qui in alterius et c sequen v q i. et ibi in sum p glo. Ob id layci qui vtūtur habitu re ligiosorū puniri possunt de quo in autē de sanctis epis cir ca prin col viij.

¶ Et de famoso libello pōt vno modo agi crimialiter se cundū ll ad penā capitalē tā contra illū qui fecit q̄m cōtra illum qui inuenit nisi ipsum mox corruperit cōbusserit vel

inuentuz nulli reuelauerit l vna C de famo libel. Et in c Si quis famosum libelluz v q i. Et in hoc casu quilibet de populo accusare potest. Et accusatori cōstituitur preciū subē persone accusate Et si est seru⁹ fit liber. vt in § nostro circa fi. Et l senatusconsultuz infra e ti. et dic l vna C e ti. Potest et alio modo agi ciuiliter actione iniuriarū. que regulariter non est publici iudicij ꝟ. priuati. Ideo etiaz priuati cōtinet querelam l Iniuriarum C de Inin. Unde de omni iniuria etiam si descendat ex l cornelia potest agi ciuilitir. Et de omni alia iniuria quantumcunqꝫ atroci l pretor edixit. § posse hodie infra e ti. vbi tex dicit. posse hodie de omni iniuria etiā atroci ciuilir̄ agi imperator noster rescripsit Atrocem iniuriam quasi contumeliosiorem et maiorē accipim⁹ Sz ꝑm Jus canonicum qui famosuz libellum conficiunt. flagellantur et excōicantur v q i c. qui in alterius et c hijꝗ. Sed si certuz sit ꝗs cōfecerit potest accusari et deponi. cuz sit graue crimen accusatōne et damnatōne dignissimuz § Nunc autem xxv dis. Et qualiter quidam doctor edidit contra alium doctorem famosum libellū scribit. Insignis doctor lodouicus bologninus in repertorio suo qđ congessit super consilia Alexandri de ymmo in ti de Iniurijs vbi sic scribit Qz quidam doctor tempibus suis si mereatur appellari doctor posuit publice ꝗsdā cedulas satis cōueniētes in pupina et in lupanari ob inuidiam et eius innatam rabiem a natura ei tributam contra alium doctorez qui multa in eum beneficia contulerat et vt ita dixerim eum de stercore erexerat propter qđ talis facinorosus. ab illa hora nūꝗm potuit ob iudicium diuinū faciem offensi conspicere et forte cito diē suū claudet extremū. qđ diuina iusticia cōdigna mercede et mensura metietur ei. prout alias sepenumero cōtingit qr istud fuit horrendū facinus et vbiqꝫ detestabile. Nec vnꝗm in eodē genere repertū est simile Et merito illud dici potest ꝙ longa bñficia. lōga ingratitudīe soluta

fuere. Sapientib⁹ pauca sufficiunt. qui habet aures audiē di audiat quicq̄d sit casus contigit. Casus in orbe fuit Notus fuit casus detestatus fuit et sub silencio ꝑ nūc ob iustā causam positus et casus diuinū iudicium expectat et tardi tatem cum grauitate supplicij conpensabit ¶ Sed quid accidit paucis elapsis annis et nostro euo in studio erfordensi vti audiui ex fidedigno obticere non valeo. Quidaȥ doctor in alium doctorem virū solēnem et honestum vita et moribus cui invidebat edidit famosos libellos. fecitq; illos iam in ecclesijs. iam in plateis sparsim per quēdaȥ suuȥ familiarem clam cadere. factum venit in lucem occultum fit publicū. Omnes clamitāt indignū facinus Mota eius occasione tota est vniuersitas ꝓpter crimis enormitatem Componēs doctor denūciatur per quēdaȥ incarceratum ꝛ tamq̄ȥ reus de famosis libellis a se editis cōuincitur. Iuxtaq; condignum ab viuersiate excluditur. Exclusus mansit reconciliari nunq̄ȥ meruit. Sic obijt et recepit digna factis A famosis igitur libellis abstineamus Ne nobis simile contingat.

Sequitur post declaratōem ambarum parcium rubri

§ Si quis librum in l lex cornelia ff de Iniurijs et famosis libellis.

Et Bar n̄ summat hic. potest tamē sic summari. Si quis famosum libellum scripserit cōposuerit vel ediderit suo vel alieno nomine si per sentēciam cōdemnatus est efficitur intestabilis. Eadem pena tenetur q̄ scripturā in notam aliq̄rum produxerit vt eos infamaret Eamq; emere venderecq; curauerit. Et q̄ talē accusauerit p̄miū recipiet estiatōe iudicis si seruus est libertatē. Si liber ꝓ modo substācie ꝑsone

accusate h d Et diuiditur In prima parte ponit pena facienciũ libellos famosos. In scdã poitur pmiũ accusancium ibi. Et ei qui indicasset.

¶ Casus in termis. ita potest formari fuit propositũ corã dño Impatore. Serenissime dñe Impator. Cõtingit nõ nunq̃z. Qz Aliqui facinorosi hoies ad infamiã bonorũ dolo malo conficiũt et cõponunt famosa et infamãcia carmina seu famosas cantilenas. et interdũ nomina sua non exprimunt. Necq̃ illius contra quẽ huiusmõi famosum librũ conficiunt Et vltra hec huiusmodi carmina famosa sic in notam aliquorum facta. vendere seu emere procurãt. Euenit q̃ huiusmodi facinorosi accusantur. et contra eos facinus probatur. queritur qua pena puniri debeant accusati et conuicti. Et quid esse debeat premium accusancium. Et respondet Imperator volens Si cõdemnãtur iure isto cũ agitur cõtra eos fiũt intestabiles. i. non possũnt ferre testionium. nec eis potest ferri. Nec possunt cõdere testamentũz nec quid recipe ex testamẽto Nam fecerunt se indignos ꝓpter huiusmodi detestabile crimen sic commissum. Accusantes autem habent premium sue accusationis. Si serui sunt accipiunt et merentur libertatem. Si libri dabitur eis premium pro modo facultatis persone accusate ⁊ hoc ẽm iudicis estiatõnez hic casus lego tex.

Tex

§ Si quis librũ ad infamiaz alicuius ptinentez scripsit cõposuit edidit dolove malo fecit q̃ q̃d eorũ fieret etiã si alteri⁹ noie ediđrit vel sine noine vti de ea re agere licerz ⁊ si cõdemnat⁹ sit qui id fecit intestabilis ex lege esse iubetur

Glose

Si q̃s alterius noie q̃si ñ ipe ẞ ali⁹ cõponat vel dic ecõtra cũ itẽderet ticiũ ifaare aliũ noiabat đ quo cõstat eũ ñ sentirevt infra e l prox

Sine noie faciẽtis vel ei cui fiebat iniuria

Liceret illi ad cuius iniuriaz factus est subaudi

voluit senatusconsultū vt innuit l px

Qui id fecit. etiā ciuiliter Jllđ aūt constat q crimialit accusari pōt & ipoitur pena capitalis C de famo libel l i.

Intestabilis. hoc expone vt s̄ de testi l ob carmen in prin & isra de testa l is cui § si & l cū lege

Eadem Opithasis grecū est cuius interpretacio est ephita siue epigrāmata q̄si mortem alic⁹ significās vt s̄ de extraordi criminib⁹ l pe § pleriq3.

Eadem pena ex senatusconsulto tenet͂ is qui aliudue quid siue scripturā i notam aliquorum pduxerit Jtem qui emendu3 vendendumue curauerit et ei qui iudicasset siue liber siue seruus sit p modo substancie accusate persone estimatione iudicis precium constituitur serno forsitan et libertatem prestandam. Quid enim si publica vtilitas ex hoc emergit.

Siue scripturā. vt cantiones sunt et alia exempla infra eo l Jtem apud § generaliter.

Curauerit. talem librum

Precium. i. premium & fa l i C de famo libel.

Prestandā. dando preciū dn̄o a fisco vt C p qui cau ser p premi acci liber l ij et fa s̄ ad sill l Si quis i graui § vtrum

Nota i. Q2 preter iniuriā v̄balem et realem que fit quādo manus inferūtur datur tercia que fit lris seu scriptura

Nota ij Q2 Jlle qui scripsit cōposuit seu edi (vt hic i texderit libellū famosu3 ptinentem ad infamiā alicui⁹ vel etiā dolo malo fecit quo talis libellus fieret. etia3 si quis alteri⁹ nomine ediderit. vel etia3 sine nomie talis accusatus et condemnatus efficitur intestabilis. quid autem hoc est declarat g in l ob carmen s̄ de testi.

Nota iij. Jūc glo in verbo liceret. Q2 ille ad cuius iniuria3 factus est libellus famosus si cert⁹ est potest agere contra facientē iniuriarū actōe. Et se agat ciuiliter et cōdemnatur

faciēs efficitur intestabilis. Si crimialiter pena capitali venit puniendus. vt in g in vbo Qui id fecit. Que autez pena dicatur capitalis vide infra circa l vnicaz C de famo libel Si autem incertū est cōtra quē libellus famosus ꝓductus est. tūc qꝛ difficilis ē ꝓbacio voluit senatuscō publica questione rem vēdicari l qd senatuscō īfra e. Et questione. i. q̄rela siue accusatōe cuiuslibet de populo ꝑm glo ibi. Et isto modo crimialiter quis potest puniri de famoso libello. licet non appareat clare ad cuius iniuriaz seu cōtumeliam fecerit. Sic in l. Item mela § Et si plures et l Ita vulneratus supra ad le aqui.

Nota iiii. Ibi Eadem pena. Qꝛ non solū tenetur iste iniuriarū de famoso libello. qui ipsum ediderit vel scripserit Sz etiā qui ꝓcurauerit. vt venderet et emeret qd est notanduz Nota si ex tex Qꝛ si seruus accusauit quē de famoso libello et probat meretur. Et habebit ꝓ premio summum bonuz qd habere poterit qd est libertas. Juxta illd in andria theren Sūmū bonū qd habui ꝑsolui tibi. Si vero accusans liber est pro modo facultatis persone accusate estiatōne iudicis habebit preciū. Et sic ex predictis colligit̄. Qꝛ q̄ndocūq; est crimen qd non cōmittit̄ in certam ꝑsonam. tūc accusatio cōpetit cuilibet de populo. Et hoc vult tex in l. Qd senatusconsultum et ibi hoc notat Bar infra eodem.

Sequuntur glo

Glo i est in vbo alterius noie Is glo est declaratia tex. Volens qꝫ nō solū tenetur is de famoso libello qui suo noie euz ediderit ß etiā qui alieno. i. qui non suo nomine ß alieno nomine confecit. Vel etiā intelligendo tex quo ad iniuriatū qꝛ cum aliquis intenderz ticium diffamare famoso libello nominabat in eo alium forte semproniū de q̄ tamē cōstabat eum n̄ sentire. i. non velle infamare. et ad hoc al. l ꝑx

Glo se in verbo sine nomine. Is glo est suppletiua tex. Sine nomine. s. facientis famosum libellum. qꝛ non continet

famosus libellus nomen scribentis. vel potest intelligi tex.
Sine nomine eius contra quē fiebat iniuria.
Glo sequens est in verbo liceret Illa glo supplet ad textum liceret scz ille ad cuius iniuriam factus est famosus libellus agere iniuriarū. Et ita vult senatuscōsultuz vt infra l pe.
Glo se in verbo Id fecit. Ista glo in effectu vult Qz qui famosum libellum fecit potest puniri ciuiliter et criminaliter. Ciuiliter quando punitur fit intestabilis. Criminaliter etiā potest accusari et tunc punitur pena capitali. all ad hoc l vnicam C de famo libel.
Glo se in verbo Intestabilis. Ista g remittit ad alia iura. vbi habetur expositō hui⁹ verbi intestabilis. Et primo ad l ob carmen ff de testi vbi intestabilis exponitur pro eo qd ē. non posse dicere testimonium. nec ei posse dici. Itē non posse testamentū facere. vt in l Is cui ff de testamen. Nec etiā recipe quid ex testamēto. vt in glo dic l Is cui.
Glo se in v̄bo Opithasim. Is glo exponit quid significet hec dictio Opithasis greca. Et dic vt in ea.
Glo se in verbo Scripturam. hec glo exēplificat circa tex dicens. vt sunt cāciones. ⁊ ad alia exempla remittit que ponuntur in l. Item apud §. Generaliter infra e. vbi tex dicit Aut si quis carmen conscribit vel proponat. vel cantet ali quod quod pudorem alicui⁹ ledat.
Glo se in verbo Curauerit est suppletiua tex. Curauerit. s. talem librum famosum.
Glo se in verbo. precium. est expositiua tex dicens. precium .i. premium et ad hoc dicit facere l i C de famo libel.
Glo si est in verbo prestandam. Is glo declarat. A quo dominus serui accusantis quē de famoso libello et recipientis libertatem pro premio recupabit precium serui. Et dicit a fisco. Et ad hoc al sua iura.)
Pro maiori intelligencia §. Si quis libruz ff al tt additur l vnica. C de famosis libellis.

C de famosis libellis

¶ Et potest hoc rubrum sic continuari. Ad p̄cedens. pri⁹ dixit Imperator de Iniuriis in generali. Nunc de quadam speciali scz de famosis libellis. Ita vult glo hic continuare in effectu cum qua transeunt doct. Quid autem sit iniuria et qualiter habeat fieri Et quid famosus libellus s̄ in precedentibus late dictum est.

L unica

¶ Libellum famosum ad infamiam alicuius componens Aut compositum inueniens. et nō lacerans capitaliter punitur. nisi docuerit in iudicio vera esse que dixerit vel pādebat h d f sali Et diuiditur. Primo mandat. vt carmen famosum repertum non pandatur. Secundo punit contra facientem. Tercio quod de pena dixerat litat et restringit ad casum in quo scripta in carmine famoso vera esse nō ꝓbauerit. Quarto dubium remouet. Scđa ibi Si vero Tercia ibi Sane. Quarta ibi huiusmodi.

Casus breuiter sic figurari potest

¶ Fuit quesitum a domino Impatore Seernissime domine Imperator. Scio penam scribentis seu componentis libellum famosuz Iure ff quādo agitur ciuiliter. Cuperem etiam scire penam de Iure C quando agitur criminaliter. Ad hoc respondet Impator vt patet in textu quē legam.

Sequitur textus

Famosũz de aliquo qđ ad eius spectat infamiam vt ff e l lex cornelia § Si q̇s librũ et hoc si tale continebat̃ qđ si verũ esset pena capitalis erat iponẽda Vnde q̄ fecit capite punitur. vt hic Sȝ nec i aliis nõ capitalib⁹ licȝ pandere p famosũz libelluȝ. Sȝ i iudicio accuset. Et si cõtrafecerit capite punit̃. vt hic vel verum sicut accusandus puniendus esset ar ff đ pua đlic l si Capitali sentencie Speciale vt pro iniuria tam magna pena iponatur vt s̄ vbi cau fis vel diui do l vniuersi.
Sane. non per libellum famosum sed per accusationem solẽnem pandat crimia vt hic subiĳcit.
Deuotõnis. q: deuotus est princip i
Salutis q: interest reip maleficia puniri.
Nomen suum. s. eius qui accusauit.
Mariam vt ff eodẽ l Eũ q̄ in prin et l lex cornelia § si Et infra de hiis q̇ latro l ĳ in fi et s̄ đ fal mo l i § Accusatorib⁹
Capitali. si et capitalis reo cõuicto imponẽda erat vt l fi s̄ de accusa.

Si quis famosum libellum siue domi siue in publico vel quocunqȝ loco ignarus repererit. Aut corrũpat priusquã alter inueniat aut nulli confiteatur inuentum. Si vero non statim easdeȝ chartulas vel corruperit vel igne cõsũm pserit ꝟ vim earum manifestauerit sciat se quasi auctorẽ huiusmõi delicti capitali sententie subiugandum
Sane si quis deuocionis sue ac salutis puplice custodiam gerit nomen suum profiteat̃. et que per famosum libellum putauit persequẽda ore proprio edicat ita vt absqȝ trepidatione accedat. Sciens qui deȝ si assertõnibus suis veri fides fuerit opitulata laudeȝ maximam ac premiuȝ a nostra clemencia consequatur. Sin vero minime hec vera ostenderit capitali pena plectetur huiusmõi auteȝ libellus alterius famam non ledat.

¶ Nota i. ex tex. Qz reperiens famosum libellū non debet illum pandere ꝟ corrūpere aut igne consumere. Alioqui presumitur auctor huiꝰ facinoris. Qd est notanduz ꝟm Aug de peru hic cōtra facientes cantilenas famosas et in publico loco cōtra aliquē in scriptis ponentes siue dicāt verum siue falsum. de quo in §. Si quis librū in l lex cornelia. et in l Item apud § generaliter ff. de Iniu et fa libel. Et inquantum dictū est siue dicat verū siue falsum dic ꝟm distinctōꝫ s habitam in questione viij. Et ꝑ Auge de peru in l Si nō conuicij s de Iniu. Et plus dicit idem Aug. Qz in nostra l est casus contra marcū d palacābijs d bononia. qui suo tempe super altare pallacij bononienꝭ clamdestie posuit quandaz cedulam diffamatoriā reginis bononiensibus debuit ex hoc decapitari per hanc l Sꝫ indulta fuit sibi pena capitis et conuersa in penam pecuniariaz duorum milium ducatorum.

Nota ij. ibi Capitali sentencie. Et ibi capitali pena. Qz ꝑ hoc crimine famoso venit pena capitalis īponenda An autem hoc sit indistincte verū glo fi. videtur velle ꝙ non. Sꝫ tunc est verum. ꝙ pena capitalis īponatur. quando de carmine famoso capitaliter puniatur is de quo carmen loquitur. ar l fi ff de priua delic. Et sic isto casu qui non probat capitaliter punitur. i. similitudine supplicij l fi s de accusa Vbi autez is de quo carmen loquitur non esset puniendus capitali pena tunc agitur ciuiliter actōne iniuriarū de quo per sali s ti ꝑx l iij. Ex predictis patet. Qz accusacio de crimine famoso est publica siue factum sit de certa persona siue de incerta l qd senatus ff de Iniu et fa libel. Alia notabilia que ex tex colligi possint sunt clara et legendo tex patet.

Sequuntur glo

Glo i est in vbo famosum Il glo supplet ad tex dicens qd iste libellus est famosus. qui pertinet ad infamiā alicuius. Et ad hoc allegat. Et colligit penas cōponentis vel cō-

poni faciētis huiusmodi famosuz libellū vt patet in ea
Glo se in vbo capitali sentēcia Ista glo colligit notabile ex
tex. ſ. Qz speciale est q p huiusmōi iiuria iponitur pena ca
pitalis Et Cy hic in l ista dicit Qz edere famosum libelluz
est iniuria que specialiter et acri9 punit̄ q̄z alia
Glo se in vbo. Sane vult q nō p famosuz libellū debz q̄s
pādere cria ß p solēnē accusatōz ⁊ ad hoc est noster tex hic
Glo se ē i verbo deuotōnis Ista glo videtur velle q q̄ obe-
dit principi dicitur deuotus. denominatōnes autē pn̄cipis
ponūtur in prohe ff et phe Insti in rubro in. glo.
Glo se in verbo Salutis colligit ex tex Qz iterest reip Ma
leficia pūiri d q̄ in l Ita vulnerat9 circa fi ff ad le aqui
Glo se in verbo nomē est suppletiua textus.
Glo se in verbo maximaz Ista glo all concor ad textum
in hoc ſ. q crimina nocentuz esse nota expediat p vtilita-
Glo si in verbo capitali. Ista glo sentit Qz tunc (te reip
capitalis pena imponi debet conficienti famosum libelluz
quādo reus conuictus passurus fuisset eam ališ secus de q̄
satis s̄ in ij notabili Et tantū de glos.
Scias etiā formā libellandi vel modū pponēdi in actōe i-
iuriarū qn̄ agit̄ sup famoso libello. Actor sic dicat seu ppo
nat. retenta forma prius dicta. de actōne iniuriarū quo ad
eius principiū. Pono seu dico contra N q mihi tali anno
et mēse tali loco vel tali vico talis ciuitatis. Cantauit d me
malam cantatōnez cantilenā vel famosa carmina scripsit
que tunt vocetenus vel in libello pponantur. Et sic iniu-
riā mihi intulit q̄m dum primū mihi pcepi illatā ad anim
reuocaui et hodie reuoco Mallēs de bonis meis si in patis
hrēm amittere centū q̄m hmōi iniuriaz sustinere vel hmōi
cantilenā de me cātari vel carmen scribi. Quare ago cōtra
eū iiuriarū et peto eūdē aduersariū. N. declarari talē iiuriā
mihi itulisse. Et hmōi c fl mihi per eū dari vel p̄stari. vrā
tn̄ iudiciali taxatōe sp salua hec forma pbat̄ Insti de iniu

§ In summa l si ff e ti. et l si ff de priua delic. Et q̄ mītio dȝ fieri certe iīurie ī libello seu ꝓpositōe iudiciali hētur in l pretor edixit in prin ff de Iniu ꝛ fa li. Et hec est forma qn̄ agit̄ ciuilitr. Si aūt crimīaliter. post ista v̄ba in libello posita. Qꝫ N hmōi carmē famosum scripserit vel scribi dolo malo ꝑ aliū fecit. ꝛc. dicatur Sup hoc eū vobis defero et accuso. quare peto eū criminaliter pena capitali puniri cum intersit reip ne crimina maneant īpunita. vel quare peto euȝ arbitrio vestro extraordiarie puniri et puniendū esse ꝑ vos decerni et declarari. de qua forma habetur in spe de fur in § Si autem vis in prin per specula.

¶ Quero xxxix. Quid veniat in iure nomīe capitalis pene vel capitalis sentencie. Et sic quando l imponit penam capitis. An intelligatur de morte naturali vel ciuili vel qualit̄ Jo de ymmo in l ij ff de publi iudi in v̄si Item adde quid sit statutū Et ang de are in § In summa Insti de Iniu hoc dubium mouēt et soluunt dicentes q̄ tex et g in l Eos § Super hijs. s̄ de appella volūt q̄ n̄ dȝ īponi pena mortis naturalis Idem dicit Jo an in c q̄nto super i g de Iureiuran bene fa l q̄ cū maior § hijs demum ff de bonis liber et l i cum glo supra de fal. Et sic videtur q̄ dicta pena possit verificari potius in exilio. vel alia pena s. metalli vel deportatōnis q̄m amputatōne capitis l Edicto § rei capitalis ff de bo poss. Et habetur in l ij ff de pe et g in l transigere s̄ de trāsactionibus qd̓ communiter intelligunt doct verum esse nisi aliter constaret de mente statuencium ar l iij s̄ de libe prete Et hoc dicitur esse tunc quando īponitur alio modo q̄m iure cōmuni Nam alias itelligeret̄ ꝯm dispositionem iuris cōmunis ar l ij s̄ de nora. Ad hoc bo tex in l capitalium in prin ff de penis. Ibi etiam capitis amputacio et ibi si non ad capitis periculum et in § Nonnū q̄ȝ Ibi capite plectendi qd est notandum

¶ Quero xl. An is qui pandit famosum carmē et non cō-
posuit si auctorē demōstrat puniat. Et sali hic in l nostra
refert quosdaz tenere q nō. Ipse tamē putat q vterqz pu-
niatur tam auctor qui fecit q̄m ꝓpalator qui pandit. Et
hoc in effectu notat nostra l hic ꝑm euz. dicit simile esse. q2
vtens scienter falso instrumento punitur. licet cōstet de auc
tore s̄ de fal l. Si falsos Et ad hoc fa aliqua verba hic in
glo i posita ꝑm eum.

¶ Quero xli. ꝓ intelligentia prius dictorū. Q̄n pena dicat
extraordiaria. dic q tunc qn̄ pena in arbitrio iudicis est po
sita. et a iure non est deтмiata seu expressa. tūc eniz relinqui
tur arbitrio iudicis. Et quociēs pena ponitur ad arbitriuz
iudicis. potest ipse iudex extendere arbitrium suū. etiam ad
penam mortis. ꝑm glo in § In summa in v̄bo extraordia
ria Justi de Iniu. Qd̄ doct verū intelligūt pensata facti et
ꝑsonarū qualitate fa l pedius § i ff de Incendio rui nau.
Etiā scias quādo l disponit q aliquis puniri debeat vltio
supplicio tūc mors itelligit. l capitaliū ff d̄ pe Et hoc verū
de Jure ciuili. De iure autē canonico ꝑ vltimū supplicium
intellige ꝑpetuam depositōnez ab officio vel dignitate ec-
clesiastica vel seculari qd̄ placet Inno in c q̄liter et qn̄ ij de
accusa. Et per alexandri in c In sinodo lxiij dis.

¶ Quero xlij. An mulier possit esse testis in causis crimia-
libus. et ita in causis iniuriaruz. de hoc notatur in c qm̄ de
testi. et in l Ex eo ff e ti que est canonisata xv q iij c Ex eo.
Est eniz cōis opi ꝑm legistas. Q2 mulier potest esse testis i
crimiali et in ciuili indistīcte Ita d̄t Specu in spe in ti Que
poss cōtra tes opponi ver Itē qd̄ est mulier. Ab in al c qm̄
dicit. Q2 mulier admittit in crimialibus. qn̄ agitur ciuilite2
non autē qn̄ crimialiter. Et hoc de iure canonico. Glo xv.
q iij in sum vult dicere q mulier admittit cū de crimie agit
in modū denūciatōnis vel in modū exceptōnis. alias non
de iure canonico. q2 illo iure oino repellitur a testimonio in

crimialibus fa c forus circa fi ibi Nam variū et mutabile semper femina ꝓducit et ibi bo glo de ver siguifi Et ob id testis esse nō potest in testamētis l qui testamēto § Mulier ff de testamē. Jo an in addi spe in lo al tenet qd mulier etiam de iure ciuili nō testificatur in crimiali Et mouetur ista ratōne. Cū eniz de salute homis agit in actōnibus criminalibus forcior ratio suadet illam repelli q̄m in testamētis. ꝓpter mai⁹ ꝑiculū c vbi ꝑiculum de elec li vi. Sz q admittit in ciuilibus causis dicit esse verū qn̄ veritas ꝑ mares haberi nō potest. Conclusio igitur est. Qꝫ mulier de iure ciuili admittit indistincte in crimialibus nisi vbi reꝑitur ꝓhibita Quibus autez casibus ipa repellit notat ꝑ glo in l queritur ff de sta ho. Itez ad testimoniū admittūtur oms qui specifice nō ꝓhibētur. qꝛ Edictū de testibus est ꝓhibitorium l i. i respon ff de testi. Et regulariter diuiti testi magis credi debz q̄m pauperi qn̄ ꝑ legittios modos diuicias acquisiuit aliās secus c. Si officia lix dis.

¶ Quero xliij. An actio iniuriarū possit cedi et vēdi. hanc questionē examiat glo in l si s de heredi vel actio vendi Et lacius ibi per sali. Cū ibi breuiter se de hac materia absoluit volens audacter esse dicendū. Qꝫ actō iniuriarū pōt vendi et cedi ante litez cōtestatā et dicit ad hoc expsse facere l Iniuriarum ij. Et ibi glosa ff. de Iniu et famo. libel et in l. Si nomie ff de hereditate vel actio vendi ¶ An autē actio iniuriarū sit in bonis nris de hoc in al l Iniuriarū vbi tex dicit Iniuriarū actio in bonis nris nō cōputatur an̄ litem cōtestatā qd verū est hoc modo qꝛ non transmittim⁹ ad heredes ſm glo et Bar ibi. Sz bene ad alia qꝛ possum⁹ eā exercere ꝑ ꝓcuratorē l Sed si vnius § Idem ait ff de iniu et fa libel.

¶ Quero xliiij. An contencio Rixa Conuicium Discordia sint peccata. et si sic. An qdlibz illorū sit mortale vel veniale. De contentione primo dicendū est. Qꝫ qn̄z est peccatum

Fi

mortale qñz venia:e qñz est neutruz. sed est laudabilis pro cuius declaratõne est notanduz iuxta intentõez B thome i scda secũde q xxxviij ar i. Qz cõtendere est cõtra aliquem tendere. Vnde sicut discordia qndam cõtrarietatẽ iportat in volũtate Ita cõtẽcio qndam cõtrarietatẽ iportat in locutõne seu verbis. Contrarietas autẽ locutõnis potest attendi dupliciter. Vno modo quantũ ad intentõnem contẽdentis. Alio mõ qntum an modũ cõtrariãdi In itentõe cõsiderandũ est. Vtrũ aliquis cõtrariatur veritati et hoc est vitupale vel falsitati et hoc valde laudabile In modo autem cõtrariandi cõsiderandũ est. vtrũ talis modus cõtrariandi personis ⁊ negocijs cõueniat et tũc cõtencio est laudabilis. Si vero excedat cõuenientiã ꝑsonarũ et negociorũ sic cõtencio est vitupabilis. Si vero accipitur cõtẽcio ꝓm qd iportat inpugnatõnez veritatis et inordiatum modũ tunc est cõclusio ꝙ cõtencio est peccatũ mortale. Et tũc diffinit ꝓm B ambrosiũ Contencio est ipugnatõ veritatis cũ confidencia clamoris Et forte isto modo dicitur Jaco iij vbi zelus et contẽcio ibi incõstancia et omne opus prauuz. Et dicit B Tho super apostolum ad ro xiij, Solet cõtencio ex inuidia generari ꝫ inuidia est peccatũ ergo cõtencio. Si autem cõtencio dicat ipugnacio falsitatis cum debito modo acrimonie tunc est cõclusio ꝙ cõtencio est laudabilis et nõ peccatũ. Si autẽ accipiatur cõtencio vt est ipugnatõ falsitatis cũ inordiato mõ. tũc est cõclusio ꝙ contencio põt esse peccatũ veniale. nisi forte tanta inordiatio fiat in cõtendendo ꝙ ex hoc generetur scandalũ aliorũ. Et de ista cõtentõe loqtur aplũs scda ad thimotheũ ij Noli ṽbis contendere Et subdit Ad nihil hoc vtile ẽ nisi ad subuersionẽ audiẽciũ Et dt aplũs Noli verbis contendere. vbi b tho dt. Aliqui disceptãt solis verbis iproperij Et hoc proprie ẽ cõtendere Si aũt sit nõ ṽbis tm̃ ꝫ veris rõnibꝰ hoc est disputare nõ cõtẽdere. Alio mõ ꝑt fieri cõtencio cã necessitatis et tũc est

cõclusio ꝙ cõtentõ ñ est pctm̃ mortale ꝓbaᷓ p illð ꝓuerbiorū iij. Nõ cõtendas aduersus hoĩez frustra. vbi glo dicit Nõ vetat cõtendere aduersus eū q̃ malefecerit vt corrigaᷓ. q: hoc frustra nõ fit qð certa necessitate agiᷓ. Terco p̃t fieri cõtencio grã exercitatõis. et tũc est cõclusio ꝙ nõ est pctm̃ mortale etsi propᷓ aliquẽ modū possit esse veniale Quarto p̃t fieri grã eruditõis ⁊ tũc nõ est pctm̃. patȝ prouerb xxix. ibi vir sapiens si cū stulto cõtenderit ⁊c vbi dt g doctor fidelis et sapiẽs cū ĩfideli et cõtumace cõtendit siue tormenta reproborū narret vel gaudia bonorū frustra laborat Quito p̃t fieri cõtencio ex disputatõne aliq̃ honoris et glorie et tũc est cõclusio qð est pctm̃ veniale. Et ƀm hoc videᷓ accipi. luce xxij. fctã est cõtencio ĩter discipl̃os q̃s eorū vidretur maior. Etsic patȝ ex p̃missis Qꝫ cõtencio interduȝ mortale pctm̃ est. interdū veniale. interdū neutrū Inter rixandū tñ A malis exẽplis cauendū est q: lõgius postea virꝰ serpit vt notat allex in c In sinodo et c cū adrianus lxiij dis

¶ Quero xlv An rixa sit peccatum Et dicendum ꝙ rixa regulariter est peccatum mortale hoc probatur multipliciter. Primo sic. Ad galatas v dicitur Rixe ponuntur inter opera carnis que qui agunt regnum dei non consequentur Ergo rixe videntur esse peccatum mortale. Secundo probatur idem ex multis auctoritatibus biblic. primo ex illo ꝓuerbiorum decimo. Odiuȝ suscitat rixas. ß omne quod oriᷓ ex odio peccatum est ergo rixa est peccatum Item dicitur prouerbiorū xviij. labia stulti ĩmiscent se rixis ergo manifestum est ꝙ rixa cum sit opus stulti est peccatum. Est tamen circa hoc notandum. ƀ b tho scða scðe q xli Qꝫ sicut cõtencio ĩportat quẽdaȝ cõtradictõneȝ verborū. ita et rixa quẽdaȝ cõtradctõeȝ in factis. vñ sup illud Ad gal v. rixe ⁊c. dicit glo ꝙ rixe sunt qñ ex ira aliqui se inuicem percuciunt. Et ideo rixa dicitur esse quoddaȝ priuatū bellū quod inter

priuatas psonas agitur nō ex aliqua publica auctoritate. ß ex inordiata volūtate. Et ideo rixa semper iportat peccatum. Et qñ quis alterum iniuste īuadit et ledit peccat. In qntū autē quis se defendit potest esse sine peccato qd tamē deb3 esse cu3 moderamine inculpate tutele d quo in l i et ibi glo C vnde vi. Nec tūc dicitur ppriе rixa ex pte eius. ß pocius defensio que omni iure admittitur ymmo ē de iure naturali. vt in cle ij in § Ceterū de sen. et re iudi in clemen.

¶ Quero xlvi. An conuiciū sit peccatū mortale vel veniale. Et dicendū q conuiciū. aliqñ est peccatū mortale aliqñ veniale. prima ps patet q aliqñ est pctm̄ mortale. pbatur hoc multiplicit. primo sic. Nihil meretur penā inferni nisi pctm̄ mortale. ſm illd Mathei v. Qui dixerit fratri suo fatue reus erit gehēne ignis. ergo cōuiciū est peccatū mortale Secundo sic. Crisos dicit. Cōuiciator pacis ꝛ amoris boni nocet. cōtinuas inimicicias opatur ꝛ xpi euellit membra ß tale non est nisi pctm̄ mortale ergo conuiciū est pctm̄ mortale Tercio patet hoc idem alia ratione et tali qr conuicians aut dicit conuiciū qd est malū pene. aut malum culpe Si malū pene. et omne malū pene sit a deo. dicens opprobrium homi. improperat ei⁹ creatori. pucr xviij dicit Qui dspicit paupem expbrat eius factori. Si malum culpe dyabolicū est gaudere de hoc si aliquis cōmiserit. hinc dcit ecclesiastici viij. Ne despicias hominē auertentē se a peccato nec improperes ei S3 cū vtrūq3 istorū sit magnū malū patet q conuicium istud est pctm̄ mortale. Scda pars patet per ea que ponūtur in § Nunc aute3 xxv dis. Circa pdicta Nota Q3 vba inqntū sunt soni cuiusdā nō sunt i nocumētum aliorū. ß inqntū significant aliqd et illa significatō ex interiori affectu pcedit Et ideo in peccatis maxime considerandū videtur quo affectu et aio aliquis verba pferat. Cū ergo conuiciū de sui ratōne iportat qndaz dehonestacionez si intentio pferētis ad hoc referat vt aliquis p verba

que profert honorē alicuius auferat tūc proprie est conuici um vel cōtumelia. Et hoc est peccatū mortale non minus q̄m furtum vel rapina. Nō n homo minus amat suū honorez. q̄m rem possessaz. Si vero aliquis vbuz conuicij vel cōtumelie alteri dixerit. non tamē aīo dehonorādi. ꝫ propt correptōnez vel propter aliqđ huiusmōi nō dicit cōuicium formaliter et ꝑ se ꝫ per accidēs et materialit̄ inq̄ntū scz dicit qđ potest esse conuiciū vel cōtumelia. Vnde potest hoc q̄nz esse veniale. quandoqꝫ absqꝫ omni peccato. de quo etiaz vide per alexan post b tho in c Si quis xc dis.

¶ Quero xlviij. An Sedicio que opponit̄ paci sit peccatuz mortale Et dicendū cū B tho scđa scđe q xlij Qꝛ sedicio ē quoddaz speciale peccatū qđ q̄ntū ad aliquid conuenit cū bello et rixa et q̄ntum ad aliquid differt ab eis. Cōuenit q̄dem cum eis in hoc ꝙ importat q̄ndā cōtradictōez differt autē ab eis in duobus. primo quidē qꝛ bellum et rixa īportant mutuaz inpugnatōnez in actu. Sed sedicōnes sunt tumultus ad pugnam cū scz aliqui se preparāt et intendunt pugnare. Secundo differunt qꝛ bellum est proprie contra extraneos et hostes quasi multitudinis ad multitudinem. Rixa autem est vnius ad vnum vel paucoruz ad paucos. Sedicio autem proprie est inter partes vnius multitudinis inter se dissentientes. puta cū vna pars cōmunitatis vel ciuitatis excitatur ī tumultuz contra aliam. Et ideo sedicio habet speciale bonum cui opponitur scz vnitatem et pacez multitudinis ideo etiam speciale est peccatum Jnđ dicitur sediciosus qui sedicionem excitat et discordiam facit non q̄mcūqꝫ ꝫ inter partes alicuius cōmunitatis. Et hoc peccatum sedicōnis non solum est in eo qui discordiam semiat ꝫ etiam in eis qui inordinate ad inuicem dissenciūt Ex hoc patet ꝙ sedicio potest dici quedaz discordia non vnius ad vnum. ꝫ ꝑciū cōmunitatis ad inuicē. Manifestum ergo est ꝙ sedicio opponitur iusticie et cōmuni bono Et ideo ex suo

genere est peccatuz mortale Et tanto grauius q̄nto bonū cōmune qđ ipugnatur per seditōnez est maius Et pertinet peccatū sedicionis pricipaliter ad eos qui sedicōnem procu rant qui grauissime ꝑm b tho lo alle peccāt Scđo ad illos qui eos sequūtur ꝑturbantes bonū cōmune. Illi vero qui bonū cōmune defendūt eis resistentes nō sunt dicēdi sedici osi sicut nec illi q̄ se defendūt dicūtur rixosi. ꝑm b tho v̄ s̄

¶ Quero finaliter An discordia sit pctm̄ mortale B tho scđa scđe q xxxvij. tenet ꝙ sic. Discordia eni cōcordie oppo nitur. Concordia autē ex caritate causat̄ inq̄ntū .s. caritas. multorū corda cōiūgit in vnū qđ ē principaliter bonū di uinū. Secundario autē bonū proximi Discordia igitur pec catū est q2 concordie cōtrariat̄. Et q2 est peccatuz. ideo dis cordantes maxime in cōitatibus. supior iudex debet redu cere ad concordiā. vt in c i et ij. xc dis. Et ibi glo dicit ꝙ dis cordantes debēt ad concordiā trahi amicabili cōpositione extra iudicium et de plano. Nam iudex laborare debet ad cōcordiam c si primates v q ij. Et maxime discordie excellē cium virorū in cōitatib9 dirimi debēt q2 trahūt ad se totaz ciuitatē ares polli. v q̄mobrem ab istis principijs .s. discor die cauenduz est diligenter et ꝑcipue si fuerint illi discordes qui mltū in rep potēcia valēt Oriūtur enī seditōnes nō ꝓ paruis rebus ȝ ex paruis ad magnas nōnunq̄ȝ ꝑuenitur polli v Et ꝙ Iudex marie debȝ laborare ꝓ cōcordia etiam de iure ciuili habetur per tex et glo in l Si vsufructus ff de vsufruc vbi tex dicit Cur ad arma ⁊ rixas procedere pacia tur pretor quos potest sua iurisdctōne cōpescere . et glo ibi col Ar ex tex Qꝫ potestas ⁊ iudex possunt cogere litigatores ad pacē et transactōnem faciendaz causa dirimēdaruz litiū fa l cōgruit ff de offi presi Et sic ad officiū iudicis spectat sedare discordias subditorū et cōpellere ꝑtes ad pacez et cō cordiā ne ad rixas veniāt Et in hoc debēt esse soliciti recto res terrarū. vt in auten de mādа prin § deinđ col iij Et ibi

p glo. Dicit eni ibi tex Q Judex debet liberare hoies ab al
tna cōtentōne. et postea in ver Si vero. Si vero te nō adie
rit et veire ad regiā hāc p̄sumpserit ciuitatē. remittum⁹ eū
cum omni correptōne et responsuz nō dabim⁹. Et hec ve-
ra sunt añ perpetratū delictū. Nā post ppetratū et iniuri-
am illatā nō cogitur q̄s inuitus pacē facere cū iniuriāte ni
si in foro penitēcionali § fi Insti de iniu. Et extūc etiaz nō
posset cōpellere ptes ad cōpromissum ꝫm bal in l trāsigere
C de transactō et alexandri in § Ministeriales in c frederi-
cus de pace tenē et eius viola in vsi sen. Et qñ aliqua iniu
ria vel delictū ppetratū est maifestū debet iudex procedere
cōtra iniuriantē. nec est necesse corā eo fieri probatōs. Sed
habz tūc locū illud vulgatū. Q d patet erp̄sse nō est proba
re necesse vt notat̄ i l ciues C d appel Et sup tali maifesto
nō debet iudex aduertere friuolas probatōnes Neqꝫ mora
ri sup ābagibus que allegātur ꝑ malefactore ꝫm alexan i
dic § Ministeriales. Et de illo notat̄ in all l ciues. vbi autē
necesse viderit iponat penas. ⁊ nō differat iudex q: eo ipso
ꝙ quis peccat correctionē meretur Et q̄ntoplus differtur
punicio tanto amplius culpa crescit et perniciosius in ex-
emplu transit. ita dicit tex in extrauagā. Quoniaz nuper
Qui sint rebel Et Bar ibi in glo dicit In foro ciuili si qui
dem actus habet causam continuaz vt esse rebellem sem-
per crescit culpa vt al extrauagā qm̄ nuper. Et postea di-
cit Aliquos fieri malos propter exēpla malorū ff d sicca
l iij §. Sed et senatusconsultū plus addit penas inferri bo
num est propter exemplum. vt vnius pena sit exemplum
seu metus multorum l Aut facta § fi ff de penis et in l i s
ad le iu repe. Est autem rebellare idem ꝙ resistere ꝫm hug
in l ij infra de deserto li xij. Et hmōi resistere potest fieri du
pliciter scz faciendo aliquid contra. vel non faciendo et nō
obediendo et sic vtramqꝫ significatōnem cōtinet ꝫm Bar
in loco allega ⁊ ad hoc adducit .c. Sane de offi dele Non

igitur in rebellione et discordia viuendū est. ß amor pax et concordia in cōmunitatibus obseruari dz. si fieri potest Quandoqꝫ tamen (vt dicit B tho ad ro xij.) malicia aliquorum impedit ne cum eis pacem habere possumꝰ et qꝫ cum eis pax haberi non potest nisi eorum malicie consenciatur quam quidem pacem constat esse illicitam de quo ad rom ¶ Nunc imponens finem Moneo et suadeo vt (xij. abstineamus a conuicijs cōtumelijs Iniurijs famosis libellis Sedicionibus Contentōnibus Rixis et discordijs Amplectemurqꝫ mutuam beniuolenciam amiciciam concordiam et caritatem vt post hanc vitaꝫ miseram posside re valeamus beataꝫ cum eo qui est pacificus trinus et vnꝰ in seculorum secula benedictus Amen

¶ Scias vbi ante l vnicam C de famo libel allego supra vel infra intelligo libros ff Sꝫ quando post l vnicam C de famo libel allego infra vel supra intelligo libros C.

Ex p̄missis omnibus questionibus. dubijs. ⁊ dictis inferū tur infrascripte cōclusiones cū suis correlarijs

Conclusio prima

Quamuis nomen iniuria multiplex sit seu habens multa significabilia

Tamen in ti ff C Institu de Iniurijs capitur vt plurimū pro contumelia

Ista cōclu ꝓbatˀ ꝑ l i ff de iniu et fa libel ⁊ ō i pria ques.

Conclusio ij

Iniuria existens contra bonos mores nedum per verbalia conuicia et iniuriosa facta committitur

Verumetiaz famosis libellis cantilenis et carminibꝰ scrip
tis infligitur

ꝓbatur ꝑ ea q̄ ponūtur s̄ in iiij questi Sz ꝗ iiuria ē cōtra
bonos mores ꝓbat̄ ꝑ l Itē apđ § adiciāt ff đ Iniu ⁊ fa li

Conclu iij

Quelibet iniuria ab illustribus iurisconsultis reputatur de
testabilis.

Et crudelior censet̄ illa que fit famoso carmine.facto.aut
que est personalis.

prima ps patz ꝑ l Itē apđ § ait p̄tor ff de iniu et fa libel
et scđa pars ꝑ dicta s̄ in questi viij

Conclu iiij

Atrox iniuria.que ratōne facti.loci.et ꝑsone.attenditur
Maior est non atroce seu leuiori grauiusqȝ per leges seculi
punitur.

pria ps ꝓbat̄ ꝑ dctā s̄ i iiij ques circa mediū.scđa ps pro
bat̄ qr pena est mensurāda delicto l sanctimus C đ penis

Conclu v

Et si iniuriarū crimen. priuatum sit delictum.eiusqȝ actio
detur iniuriato

Pro cōtumelia tamen filiefa illata conceditur actio sibi.pa
tri et suo marito

pria ps ꝓbat̄ ꝑ ea q̄ ponūtur i prin hꝰ repeti.scđa ps ꝓ-
bat̄ ꝑ dctā s̄ in iiij questi Et in § patit̄ Insti de Iniu

Conclu vi

Sicut iniuriarū actio conceditur contra personam per se
iniuriam inferentem

Sic etiā aduersꝰ fieri curantē mādantē et ꝑsuadentem

ꝓbatur cōclusio ꝑ ea que habentur s̄ in v et vi questi.

Conclu vij

Nedum qui iproperat alicui crimen vel dicit contumeli-
am falso de iniuria tenetur

Sedet certo casu etiaz si verum est qnod obijcit iniuriaruz

conueniri minime prohibetur

Ista cõclusio ꝓbatur ꝑ ea que habẽtur in vij questi ṡ

Conclusio viij

Quãq̃m ebrius extra sensum positus obiciendo alicui con uicium iniuriarum non teneatur

Quia tamen sua culpa deliquerit. leges precipiunt vt extra ordinarie puniatur

Hec conclusio ꝓbaṫ ꝑ ea que habentur ṡ in xij questi

Conclusio ix

Regulare est ꝙ prestans opem in enormi maleficio luat pe nam vt principalis

Dum tamen agatur criminaliter non ciuiliter. a iurisperi tis conceditur regula talis

Hec cõclusio ꝓbaṫ ꝑ ea que habẽtur supra in xiij questi.

Conclusio x

Prouocatus iniurioso verbo vel facto ad animi cõmocio nem iram vel iracundiam

Talionem ꝓuocanti reddens et modum excedens puniet iudex non pro toto ẜ excessu talem iniuriam

Hec cõclusio ꝓbaṫ ꝑ dicta ṡ in questio xv

Correlariũ vnicũ

Quia difficile. prouocatus. iustum dolorem et primos mo tus potest compescere

Ob id si defendendo moderamẽ non seruauerit. mitiori pe na q̃m alias potestas eum debet punire

Pria ps ꝓbaṫ ꝑ l Si adulteriũ § Impatoris ff ꝺ adul te Sz ꝙ primi mot⁹ nõ sunt i ptãte nrã ꝓbaṫ ꝑ glo i l nõ dicã rape C de epis et cle. Scda ps ꝓbaṫ ṡ in questio xv

Conclusio xi

Quamuis volenti et consentienti non fiat fraus neqȝ in iuria

Hoc tamen habet fallenciã quãdo interuenit calliditas seu sollicitudo dolosa

ꝓbatur hec cõclusio ꝑ ea que habent̃ s̃ in questi xx et ꝑ l
iiij § Si quis volentem ff de libe ho exhi

Conclusio xij

Etsi vxor rixosa atrociter et iniuriose verberata fuerit per
suum maritum

Famosa tamen actione in ius euz vocare haud poterit sed
solum in factum

Ista conclusio ꝓbatur s̃ questi xvi Et ibi ponitur ratõ

Conclusio xiij

Iniuriam seu conuicium quod infertur a subditis rectori
vniuersalis studij

Ipse punire nonnũq̃z per se poterit caucius cum decreto
assessorum aut sui consilij

probatur hec conclusio plene s̃ questio xix

Correlariũ primũ

Ne ergo magistratus studij paciatur cõtumeliam cõtem-
ptuiq̃z habeatur in auctoritate et vniuersitate

Expedit oĩno vt abstineat a nimia scholarium conuersaci
one et familiaritate

ꝓbatur hoc corre ꝑ ea que habentur s̃ in questi xix

Correlariũ ij

Licet tritum sit verbum in ore multorum Qꝫ nimia fami-
liaritas contemptum pariat

Hoc tñ equ⁹ iurisperitus azo inter fatuos verũ esse aiebat.

Prima ꝑs patet per l obseruanduz ff de offi p̃si. secunda
ꝓbatur per g in c quando lxxxvi dis

Conclusio xiiij

Actor in iudicio intẽtans iniuriarum actõnem petensq̃z sa
tisfactionem

Debz se poti⁹ ad dãni q̃m lucri referre extiacionem

Hec conclusio ꝓbat̃ plene supra in viij et x questio

Conclusio xv

Q̃uis iniuriarũ actõ reglãriter iure p̃torio sit introducta

Certis tñ casibus descẽdit iure ciuili ex lege cornelia

Ista cõclusio ꝓbatur ĩ questi xxiiij

Correlariũ primũ

Sicut actio iniuriarum que nascitur pro iniuria reali exis-
tit perpetua

Sic illa que ex verbis nascitur contumeliosis annalis rec-
te est dicta

Correla patz per notata per g in l. Si non conuicij C d
iniu et ĩ questi xxiiij

Correlariũ ij

Ideo ciuiles actõnes sunt perpetue

Et annales sunt. que appellantur pretorie

ꝓbatur hoc cor ꝑ tex in § i Insti de perpe et tempo actio

Conclusio xvi

Actio iniuriarum que nec in. nec cõtra heredez est transito
ria nisi lite contestata

Potest intentari ciuiliter vel criminaliter ꝓ pena parti vel
fisco applicanda

Nec in s. heredẽ iiuriãtis nec cõtra s. heredẽ iiuriati ꝓbat
cõclusio supra q xxv Et scda ps questi xxvi

Conclusio xvij

Procurator interueire ꝓhibet. dũ agit i iudicio sup iniuria
Quod verum conceditur dum causa non ciuiliter sed cri-
minaliter fuerit intentata

hec conclusio ꝓbatur ĩ questi xxvij

Conclusio xviij

Licet sentencia in causa iniuriarum lata etiam pro leui in-
iuria infamet

Tamen si procurator interuenerit tam ipse q̃m domin9 in
famie notã euadet

Prima ps ꝓbat ĩ ꝑ ea que dicta sunt in questi xxix Se-
cunda pars ꝑ dctã in questi xxx Ibi incidit dubiũ

Correlariũ vnicũ

Infamatus i iudito p'sentenciā in causa iiuriarum latam
Potest fame restitui p mūdi p:icipes Impatorē seu papā
Pbat̄ s queſti xxx ibi Sz incurrit dubiū

Conclusio xix

Nata iniuriarum actio eoipso q iniuria illata est et ad ani mum reuocata
Remissione. Dissimulatione. Pacto. Morte. Anni lapsu dicitur fore sublata
pbat̄ hec cōclusio p ea que habent̄ s questio xxxii et xxxiii

Conclusio xx

Etsi confessus quis fuerit omnia et singula tanq̄z fidelis cristicola sua peccata
Ex hoc tamen probatur minime q iniuriarū actio si q̄m habet dicatur esse extincta
Hec cōclusio pbatur per dicta supra questio xxxiiii.

Conclusio xxi

Judex corā q̄ iudicialiter pponit̄ et intentat̄ causa iiuriarū
Non mox prorumpat ad senteuciam sed partes prius ad tractatum inducat concordiarum
Hec cōclusio pbatur p dicta supra in questio xxxv

Conclusio xxii

Quamuis iudex in penis infligendis misericors esse debeat erga corrigibiles et penitentes
Expedit tamen vt rigorem teneat circa rebelles. inobedientes et grauiter delinquentes
pbat̄ hec cōclus s q xxxv. ꝛ seq̄nti duab9. s. xxxvi ꝛ xxxvii

Correlariū primū

Grauia crimia et delicta reiterabilia Judex omittēs pūire.
Indulget malicijs hoim ꝛ eos ad deliquēdū iuitat secure.
pbatur cor p ea que hēntur supra in q xxxvi et q xxxvii.

Correlariū scdm

Igitur cantantem de aliquo cantilenam pudorem alicui9 ledentem seu famosum carmen dictantem

Rigorose ius punit vtrūqꝫ illud flagellare iubet Alteruꝫ penam infligit capitalem

Probatur corelariū ṡ questio xxviij per totū

Correlariū iij

Eadē rōne irrogātes summo deo et ei⁹ sctis blasphemiaꝫ. Jure nouissimo nō indigne sustinere debēt capitalē penam

Prabat̄ correlariū ṡ questi xxij

Conclusio xxiij

Jn criminalibus causis ius ciuile ad ferendum testimoniū non penitus excludit mulieres

Non obstante eo ꝙ in hijs probatiōes luce debeāt esse clariores

Probat̄ ꝑ ea que habentur ṡ q xlij

Conclusio xxiiij

Licet iniuriarū actō nō cōputetur in nostris bonis

Probabiliter tamen tenet̄ ꝙ cedi et vendi poterit ante contestationem litis

Probatur supra questio xliij

Conclusio xxv

Etsi contencio rixa. conuicium. discordia sint peccata grauia et mortalia

Jn casu tamen quo respiciunt falsitatis īpugnatōnem dicuntur leuia et quandoqꝫ venialia

Probatur ṡ questio xliiij et in tribus sequen

Correlariū primū

Sicut conuicium in aliuꝫ dictū nō animo dehonestandi ꝟ vt sit criminis correptio nō est flagiciū

Sic rixa inq̄ntum aliquā importat defensionem cū moderamine nullū penitus existit delictum

Probatur supra questio xlv et sequēti

Correlariū vltimū

Quia resp concordia crescit. decrescit seditione. dissensione. rebellione et discrimine

Jdoqꝫ expedit vt rectores d̄bite vigilēt discordātes ad con

cordiam et pacem illico reducat recta rōnis dictamine Probatur ē questio vl quo ad ambas partes

¶ Studeat igit̃ bon⁹ preses vel iudex sic concordare ptes discordantes vt pacē assumāt et diu ob seruent. Ipsa nan qȝ pax optimū censetur fore bonū vt declarat glo et bal in fi de pace constancie vbi sic dicitur. Pax eniȝ multa bona inducit discordias remouet. tranquillā quietem inducit sta tum personarū. ac ciuitatū augmētat. honestatem affert. diuicias pparat. . dei ac regū grām tribuit. Superbiā vni uscuiusqȝ excludit. Auariciam cuiusqȝ repellit. Honorem ho noratis adiungit. nondum honoratis pparat. deo autem ad seruiendum animū cuiusqȝ incitat. fructum affectat. Af fectatum facit acquirere seu nancisci. ar C de Cadu tollen l vna in prin. l In nomine domini C de offi prefec preto in ij colum. Est eniȝ pacis confirmacio ipsa vera iusticia p̄m bal in fi de pace constancie Et li vi Jo an in glo c Aposto lice in verbo pacem de sen et re iudi inquit pacem nō seruari inter homines propter certas causas. quarum due sunt Prima qr non puniūtur maleficia ecclesiastes octauo Se cunda qp cōtra malos non fertur sentēcia ad hoc c i de offi lega li vi et bo tex xxiij q ij c dominus Et debȝ Judex max ime punire transgressionis exemplar. vt sic retrahat alios ab offensa fa c i in fi de here et scismati li vi Et tūc indubie pax fiet quando maleficia digna pena puniuntur Et hāc pacem Christus reliquit nobis hic in terris dum dixit mor tis tempore. pacem meam do vobis pacem meam relin quo vobis Mathei x et Johannis xiij. Et non heres cris ti est qui pacem eius testamento relictam non tenet

Repertorium ambarū repeticionum Circa qđ sciendum

Q₂ numerus foliorū signatus ē vt patz ad sensuz. Et qđlibet foliū habet duo latera. primū et secundū. primū ꝑcat primum latus. Scđm ꝑcat ij latus Et iuxta latera reperies signata in registro

M

O

P

Vltimū suppliciū qd ipoꝛtat iure ciuili ꝛ canoico. fo xxix l ij
Vxoꝛ a marito atrociter v̄berata non p̄t suum maritum
cōuenire famosa actōne ꝫ in factū solū. fo xiij la ij

Humanū est errare et i aliq̄ nō deficere est poti⁹ dei q̄m
hois vbi igit̄ int̄ ipꝛimēdū erratū sensibiliter est non erubes
co annotare
Jn pꝛimo fo. la i poitur infamiā dicitur famam
Jn ij fo. la i. habetur trāsiūt pꝛo transeūt. Et habetur ibi
dem paracidis. dicit̄ paricidis.
Jn iij fo. la i. in septi reg hētur habeonez dicit̄ labeonem.
Jn eodē fo circa fi etiā la i hētur cū filiosa dr Tamē filiosa
Jn fo iiij li i in rega viij habet̄ eduxit ꝫ dicitur edixit
Jn fo iiij la ij in medio hētur ex cōi diuisi dr excōi vna dcō
Jn fo v la i habetur pꝛecoꝛ ait dicitur pꝛetor
Jn v fo la ij circa finē hētur fendatoꝛio dr fendatario
Ju vi fo la i. in vij rega hētur inferreretur dr inferretur
Jn eodē stati post mediū la i hētur foꝛauitūt dr foꝛauit
Jn eodē fo in rega que icipit alic⁹ poitur etiā n̄ dꝫ ibi stare
Jn eodez poitur reipub ꝑ duab⁹ dctōnib⁹ dꝫ esse vna
Jn fo vi in ij la ponūtur maleſ dicitur malefi
Jn fo vij la i in medio ponit̄ putabit dicitur putabat Et
paulopt⁹ putabis dicitur putabas
Jn fo xi la i in vij rega post dctōez punire dꝫ poni Nec ob
stat an̄ l quicquid
Jn fo xi la i. dicitur nihil inter est Est vna dctō interest
Jn fo xi la i debꝫ dici ciuiliter c est pꝛetermissum
Jn fo xij la ij i medo poitur i defendēdo dꝫ dici vindicādo
Jn fo xvij la i in fine poitur hoc p̄cedit inmediate supfluit
et ideo debet deleri
Jn fo xviij. la i. poitur cōdēnetur dꝫ poni sine p cōdēnetur
Jn fo xviij i fi la i. hētur sub bꝛeuiatura impat dr ipatoꝛe.

In fo xix la ii i prin poitur iniuriātis dicitur iniuriati
In fo xxiii la i. in fi ponitur supiori dicitur supiorem
Alia consilia vbi erratū videris per te emē
dare studeas et cessa detrahere.

Finit opusculū de Iniuriis ꝛ famosis libellis iscriptum qd i se mltās pulcras cōtinet questiōes Cōclusiones ꝛ dctā qttidiana dietim i foro iudiciali in materia iniuriarū occurrēcia Quib9 plectis idubie naturā ꝛ natiuitatē actōis iiuriarū ꝛ vbi nata ē qliue remittat. diligēs lector plenissime pcipiet Estqꝫ h9ce lectōnis mee pricipalis intencio ac finis. Ne glōsi studētes ac adolescētes alias ad mala pni. facile ad cuipiā iniuriandū prūpāt Et pcipue a famosis carminibus cātilenisqꝫ ifamatoriis (qd nōnūqꝫ inaduertēter fit) abstineāt Diffamare caueāt qr reuocare est graue Nemiez ledāt vnicuiqꝫ qd suū est tribuāt ꝛ bn̄ morati pacifice vitā agāt Et si interdū qd absit iniuria ipi afficiant eā obseruato iuris ordie ppulsent. et neqq̄m autoritate ppria se vindicare psumāt Ne postea ei9 cā. vt plerūqꝫ cōtigit animi tristē senciāt Postremo si qui forēt q inter legendū i hoc opusculo qd rephensione dignū tā in caracterib9 q̄m pter missione lrārū aliquarū aut sillabarū dctōmue repererint. Scribit aliqn̄ n̄ rctē summ9 grāmatic9) emendēt n̄ inuidiosa mordacitate. nec temeraria rephēsione ꝫ fraterno oculo et sincera mēte quicqd emendandū vel corrigendū videbitur hūiliter queso Taliqꝫ sic emēdanti hūiliter me subicio Vbi autē iuxta mei ingenii puitatē dicta ꝛ scripta mltōrūꝫ iurisconsultorum et legisperitorū in hac iniuriaruꝫ materia hincinde spsa ꝛ alia q̄mutilia in vnū per me sic taliter qualiter redacta ꝛ congesta vtilitati esse indicauerint Domino nostro ihesu cristo vna mecuꝫ grās agant cui sit laus honor et gloria per infinita seculorū secula Amen

¶ Impressum per me Jacobū Thanner Herbipolensem ciuem Liptzensem Prima septembris. Annodomi. M cccc xcviij. In preclara ciuitate Liptzensi